Nr. 21—22 Sibiiu, 1—15 Novembre 1888. Anulu ~~XXI.~~ XIX

TRANSILVANI'A.

Fói'a Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese càte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe càte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitetulu Associatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Cincisprediece ani din activitatea Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu (Urmare din Nr. 19 si 20). — Din numismatic'a Transilvaniei. — Invetiamentulu la noi, privitu in resultatele lui actuali. — Expositiunea Univers. din Parisu 1889. — Extractu din regulamentulu generalu alu expositiunei din 1889. — Extractu din regulamentulu specialu privitoru la trimiterea, transportulu, primirea si reespediarea producteloru admise a fi espuse. — Procesu verbalu alu comitetului Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela 27 Octombre 1888.

Cincisprediece ani din activitatea Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

(Urmare).

Adunarea generala a VII-ea convocata pe 26/14 Augustu 1867 la Clusiu a fostu cercetata fàra asemenare mai bine si cu mai mare zelu decàtu alte trei din cele sĭese anterióre. Va fi purcesu acestu zelu numai din impregiurarea, cà ea s'a ţînutu in capital'a Transilvaniei, alu càrei gubernu tocma in acelu anu fusese delaturatu si tiér'a data in administratiunea unui comisariu regescu extraordinariu, sau cà spiritele ómeniloru dupa trecerea unei crise mari devenisera mai otierite? Inse nu aici este loculu a da respunsu la intrebari de natur'a acestora.

Ceea-ce adusese pe adunare la inceputu in óresicare perplexitate erá lips'a de presiedente si de vicepresiedente. Mitropolitulu presiedente fusese silitu cá si mai inainte in doi ani unulu dupa altulu a'si cauta la Mehadia de sanetatea sdruncinata, éra acum pre lànga morbulu seu care'lu supará de càtiva ani i se mai adaosera si apasatórele griji inpreunate cu reorganisarea pre din intregulu a provinciei sale metropolitane. Acea stare a sa silí pe inaltulu prelatu cá se anuntie prin graiulu consiliariului Iacobu Bolog'a, cà nu va putea conduce in persóna lucrarile adunarei generale. De alta parte v.-presiedentele Timoteiu Cipariu tocma pe 15/27 Augustu fùsese invitatu inpreuna cu secretariulu George Baritiu si cu directorulu Gabr. Munteanu, toti trei cá membri ai nou infiintiatei societati academice in Bucuresci, cá se ia parte activa la solemnitatea inaugurarei si la tóte lucrarile aceleia in cursu de siese septemàni.

In aceea stare adunarea 'si alese unu presiedente ad hoc in persón'a consiliariului Iacobu Bologa. Se inplinise si asia alu doilea periodu de trei ani, prin urmare totu erá sè se faca alegeri noue in comitetu, la presidiu si de celalaltu personalu.

Siedinti'a I s'a trecutu cu executarea primeloru puncte ale programei, adeca alegerea de comissiuni si cu lectur'a unei dissertatiuni despre literatur'a romana si lips'a unei istorii critice a literaturei, de Popfiu. Mai erau insinuate alte doue dissertatiuni, a lui Ladis. Vaida si dr. Tincu, cum si una venita prea tàrdiu a lui Dragescu. Timpulu inse inaintase tare mai alesu in urmarea unei discussiuni fórte lungi provocate prin ofertulu de 1000 fl. fàcutu de Iacobu Murasianu dela Brasiovu din o collecta anterióra.

La siedinti'a acésta au asistatu si Excel. Sa comitele Emanuil Pechy comisariu plenipotente alu Maiestatii Sale in Transilvani'a, cu care ocasiune nu a lipsitu a se esprime in termini prea favorabili cu privire la ţînut'a sériósa si barbatésca a membriloru adunarei.

Dintre prelati a participatu la lucrarile adunarei episcopulu diecesanu dela Gherl'a, astadi mitropolitu de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu Escel. Sa Ioanu Vancea, éra mitropolitulu Alecsandru Sterc'a Siulutiu in aceleasi dile se aflá pe patulu durerilor († in 7 Sept. 1867).

A dou'a siedintia càdiendu pe diu'a de s: Maria s'a deschisu mai tàrdiu dupa esirea din biserici, se mai perdù si dupa aceea timpulu cu afaceri de a dou'a si a trei'a màna luate in desbatere, precum telegrame, suplice, ordinea dissertatiuniloru, pàna càndu venira abia la ordine referatele comissiuniloru exmisse din dio'a precedenta; dara si acuma unii dedati cu regularitatea austriaca aflara cu cale a dificulta si 45 cr. neincassati pentru o càrticica, provocàndu pe cassariu cá se nu uite de ei. Si dómne, ce pretiosu le erá timpulu la cei mai multi membri.

Mai remasesera 82 membri pre càndu se apucara de alegeri. In acea di fù alesu de presiedente Vas. Lad. Pop cu 73 voturi, éra protopopulu Ioan Hanea

vice-presiedente cu 72 de voturi. Alegerile celelalte remanu pe alta di.

In siedinti'a de a trei'a di se ia la cunoscintia, cà averea Asociatiunei crescuse in anulu din urma cu 3726 fl. 94½ cr. nu atàtu din taxe, càtu mai vîrtosu din interesse, din agio, colecte, oferte, acte de ale Associatiunei vendute si din càte manufacturi daruite la expositiunea dela Brasiovu se mai vèndusera pàna in 1866. Pàna in 28 Augustu 1867 fondulu dupa subtragerea tuturoru speseloru a fostu 30,073 fl. 46 cr. v. a. Budgetulu s'a preliminatu cu conditiune, la 2420 fl. daca nici in anulu viitoriu nu va aparea fói'a, la 2820 in casulu contrariu. Asia dara ori-cnm, unu pasu bunu inainte. Din acea suma se votara pe lànga spesele manipulatiunei, 2390 fl. totu in burse, ajutórie si premii: la 2 agronomi 660 fl.; 4 juristi 480 fl.; doi pedagogi la Prag'a 700 fl.; 1 la politechnica 300 fl.; 2 la scól'a reala 100 fl.; 150 la sodali, invetiacei si pentru altoi de pomi. Adeca se votara burse si ajutórie pentru mai multe specialitati, nu cu scopu cá se fia indestulati toti numerosii concurenti, càtu mai vîrtosu spre a incuragia si indemna pe tinerime, cá se nu alerge totu numai la càte un'a specialitate, buna óra la carier'a juridica, unde 'si facu prea mare concurentia, incàtu nu mai incapu unii de altii, ci sè se mai impartia si la altele, precum face si tinerimea celorlalte popóra. Aici este loculu a observa, cà trecusera vre-o trei ani, decàndu se publicasera ajutórie de càte 50 fl. si pentru professionisti, fàra cá sè se fia aratatu concurenti. Purcedea óre acésta din despretiu sau din nesciintia? Noi credemu cà din amendóue. Càta schimbare dupa 27 de ani! Astadi la 12—25—50 fl. concurgu si càte 100 de tineri meseriasi.

Cea mai multa durere de capu a causatu la budgetulu acestui anu cestiunea infiintiarei unei foi periodice cá organu propriu alu Associatiunei, prevediutu limpede in §. 33 din statute. Cautàndu bine la starea de atunci a lucruriloru, adeverat'a greutate se invertea pre lànga intrebarea: Sè se desfaca venitulu intregu totu uumai in burse si ajutórie, sau sè se votedie ceva si pentru publicatiuni literarie si scientifice. Concurentii la stipendii se numerau cu sutele, mai toti lipsiti cá puii de pasere; despre literatura, ómenii 'si facéu ilusiunea nascuta din lipsa totala de experientia, cá si cum publicatiunile literarie inca s'ar putea susținea numai prin abonati. O stare fericita precum ar' fi acésta se póte vedea numai la popórale cele mai mari si inaintate in cultura, care au academii si universitati, prin urmare si ómeni eruditi cu diecile de mii, ómeni a càroru tóta viati'a este devotata sciintieloru, in fine si ómeni cu totulu independenti in privinti'a materiala, mii de profesori bine platiti, proprietari mari trecuti prin scóle superióre, advocati, ingenieri, medici, ostasi, preoti nu numai eruditi, ci si avuti.

In fine dupa siese ani trecuti dela infiintiarea Associatiunei s'a decisu totusi, cá sè se publice un'a fóia periodica fórte modesta, cá organu alu seu: inse si atàta in dulcea sperantia, cà aceea 'si va coperí ea insesi tóte spesele. S'a mai disu apoi, cà acea fóia are se coprinda materii càtu se póte mai poporale, mai de tóte dilele, cá se o intieléga si propriulu poporu, adeca satenii. Las' inse cà „propriulu poporu“ nu sciá citi, nu scie nici astadi, sau daca scie ceva, nu pricepe, precum nu pricepe nici celu sasescu, nici celu ungurescu, serbescu, slovacescu, dara apoi pare ca erá unu farmecu, cumca mai toti scriitorii nostrii càti au venitu cu dissertatiuni pe la adunarile generali, si-au alesu de regula, totu subiecte de cele mai serióse destinate totu pentru [illegible] si scrise cu scopu invederatu, cá mai antàiu s[illegible] tieléga literatii ei intre ei si numai dupa ace[illegible] cinda la classele acelea din poporu, despre Apostolulu: Lapte v'am datu vóue, nu manca

Ci cà in acesti 20 de ani au cercatu multi cu as[illegible] numite foi poporale, adesea redactate prea bine, atàtu dincóce càtu si dincolo de munti, au cercatu, inse cei mai puçini au reusitu la ceva. Se ceru dieci de ani pàna ce prinde radecina gustulu de cetitu la unu poporu. Se intrebamu pe compatriotii nostri unguri, càte foi periodice de tóte speciile resaru si la ei cá buretii, apunu inse cá meteorii de séra.

In aceeasi di fura proclamati ceilalti membri ai biuroului, 12 membri actuali si 6 suplenti ai comitetului pe trei ani urmatori.

Adunarea gen. dela Clusiu este si remàne memorabila nu numai pentrucà a fostu multu mai numerósa decàtu se asteptase, ci si pentrucà ea acolo, tocma in acelu municipiu a representatu cu tóta demnitatea pe poporulu nostru, éra la concertulu datu de càtra tinerimea nóstra in teatru au asistatu unu publicu atàtu de numerosu, in càtu tóte incaperile i se vediura ocupate. Insusi com. Em. Pechy a binevoitu a asista la acea petrecere, dupace luase biletu cu una suta florini v. a. Neuitatulu nostru frate si amicu Iacobu Bolog'a ar' fi avutu mare dreptate se cànte atunci in Clusiu cunoscutulu seu refrenu bisericescu: „Éta acum ce e bunu sau ce e frumosu, decàtu numai a locuí frati impreuna“!

Pentru adunarea generala din 1868 fù destinatu orasiulu Gherl'a (Armenopolis—Szamosujvár), odinióra fortarétia ce avuse rola destulu de importanta in istori'a Transilvaniei.

Adunarea generala a VIII ținuta la Gherla in 25—26 Augustu 1868 a fostu érasi prea bine cercetata, ceea-ce se cunoscù si din impregiurarea, cà in decursulu aceleia s'au mai inscrisu multi membri noi, atàtu fundatori càtu si pe viatia si cu càte 5 fl. si dela toti s'a incassatu suma frumósa de 1280 fl. 50 cr., éra dela membri vechi totu atunci 221 fl. Averea Associatiunei in anulu precedente dupa subtragerea tuturoru speseloru a fostu pàna la acésta adunare: 29,977 fl. 59½ cr., la care apoi se adaosera sumele sus aratate.

Pre lànga spesele stabili, cunoscute din anii precedenti, s'au votatu si astadata din venitulu prevediutu

*) Din càte dissertatiuni curatu scientifice de ale membriloru Associatiunei s'au publicatu dela 1861 in Acte pe 6 ani, in Transilvani'a si Anale pe 21 de ani, adunànduse la unu locu s'ar putea forma usioru doue volume de 100 de cóle tiparite.

sum'a de 2290 fl. cá burse pentru studenti la drepturi, politechnica, filosofia, agronomia, gimnasiu, scóle reali, sodali si invetiacei de professiuni, adeca totu cá in anii mai de aprópe trecuti, la mai multe sciintie, totu cu scopu de a indemna pe parinti se faca cá germanii si boemii (cechii), unde parintii, cari au de esemplu càte patru feciori, pe unulu 'lu prepara pentru óste, pe altulu pentru cleru, pe alu treilea la altuceva, éra la economi'a ori la professiunea tataseu remàne numai unulu.

In càtu pentru fói'a Associatiunei „Transilvani'a" in acelu anu spesele tiparirei si porto-posteloru se coperira din abonamente cu 699 fl. 10 cr. a si mai remasu unu prisosu, pentrucà din abonamente intrasera 858 fl. Cu tóte acestea ilusiunea fù mare pentru toti acei barbati zelosi, cari de o parte erau pàna atunci de parere, cà la o fóia destinata a cultiva limb'a cu literatur'a si sciintiele in trens'a se voru inbuldí literatii care de care pe intrecute spre a collabora, éra de alt'a, cà abonatii se voru inmultí celu puçinu pàna la un'a miie, cá se remaíe si unu càstigu bunu pentru fondu, pre càndu tocma din contra, se audiau si alte pareri, cà dupace membri numera pe fiacare anu càte 5 fl. la fondulu Associatiunei, s'ar cuvení cà pentru acea cotisatiune se aiba si densii o desdaunare in lectur'a fóiei. Altii ar' fi voitu si astadata, cá fói'a se nu coprinda lucruri scientifice, neintielese de poporu, ba nici processele verbali se nu se publice intrens'a, pàna càndu reflectà insusi presiedentele, cà fói'a cá organu alu Associatiunei este obligata se le publice.

Ce erai se faci in acei ani de alte probe grele, pre càndu tóta lumea erá absorbita de politic'a dilei, care nu sufere nicairi lànga sinesi activitate pacíuita si calma, ci tóte spiritele se paru iritate si involburate; cá si cum s'aru afla cu totii in preḑilele unoru catastrofe teribili, càndu la fórte puçini ómeni este datu cá se judece lucrurile cu sànge rece.

Cuventulu meduvosu cu care presiedentele Vas. L. Pop a deschisu adunarea si respunsulu caldurosu datu de càtra canoniculu Ioanu Anderco au culminatu in felicitarea Associatiunei, cà ea este ambulanta. S'au aflatu adeca atàtu inainte càtu si dupa aceea unii ómeni, cari crediusera cà e pecatu se amble membri in fia-care anu dintr'unu coltiu de tiéra in altulu perdiendu timpu si facèndu spese considerabili de caletoria, in locu de a trimite acei bani la comitetu spre a se inmultí fondulu, cá se ajunga pentru burse la tinerime, éra densii se'si vadia in timpulu verei de afacerile loru economice. Buna idea si acésta, inse de o suta de ori erá si mai este de preferitu dorinti'a si vointi'a de a convení ómenii chiaru din cele mai departate districte a le tierei, a face cunoscintia, a se incaldí spiritele unulu de altulu, a conversa si a se deprinde in limb'a loru nationala, a face studii ethnografice si chiaru economice, a da tinerimei ocasiune de a se deprinde in art'a musicei vocale si instrumentale, a'si netedí manierele, a se apropiá de betràni cá se nu se curme traditiunile dintre o generatiune si alt'a, in fine, ce se mai ascundemu mîti'a in sacu, a micsiora si fiorile dintre o confesiune si alt'a. Tóte aceste folóse cumpanescu mai multu decàtu fonduri de sute de mií in ochii tuturoru càti vedu mai departe in viitoriu. Unde mai punemu si dissertatiunile sciientifice si artistice, cu care se desteptase in càtiva ani o nobila rivalitate intre mai multi literati de ai nostri, pàna càndu tocma in an. 1879 se aflara unii nefericiti misantropi, cari strigara in adunarea dela Seghisiór'a, cà productiuni de acelea ar' fi numai o desiertatiune. La noi art'a oratoria si asia este fórte puçinu cultivata atàtu in biserica, càtu si in lumea profana; se o mai scótemu si din incint'a sciintieloru, din societatile literarie si scientifice, se nu dàmu locu de exercitiu nici artei poetice?

In Gherl'a s'au presentatu trei lucrari. Geniulu natiunei de Iosifu Vulcanu, Memori'a lui Andreiu Murasianu de Iustinu Popfiu si ocupatiunile primitive ale ómeniloru si primele inventiuni cu aplicare la poporulu romanu. Tóte trei au fostu citite in adunare.

Siedintiele adunarei au fostu fórte prelungite prin inbulzirea la ordinea dilei a mai multoru cestiuni, pentru a càroru regulare abia aru fi ajunsu o septemana intréga, mai alesu cà unele propuneri au fostu de acasa formulate confusu de càtra auctorii loru, incàtu adunarea nu sciá ce se aléga din ele; a fostu deci silita a le relega pe altu anu sau a le da spre desnodare in grij'a comitetului. A fostu inse bine cà s'au relevatu si acelea, cá se dea membriloru si chiaru publicului intregu materia de cugetatu. Éra unele din acelea cestiuni si afaceri au fost ventilate pe lungu pe largu.

Cererea bancei de asigurare „Transilvani'a" din Sibiiu cá se fia recomendata poporului.

Punctele cunoscute din dissertatiunea secretariului Ladislau Vaid'a, care s'a transpusu unei comisiuni; s'a observatu inse atunci indata, cà la realisarea acelora, ori càtu ar fi ea de dorita, se cere unu capitalu multu mai mare decàtu este alu Associatiunei transilvane.

Vorba fórte multa se facù si asupra censurarei articoliloru càti se trimitu din afara, daca cumva se trimitu? spre a se publica in fói'a Associatiunei.

Modulu elocarei fonduriloru Associatiunei si alu celui inceputu de mai inainte in memori'a lui Andreiu Murasianu.

Deslegarea intrebarei, daca comitetulu póte da membriloru noi diplome de membru fàra incuviintiarea adunarei generale ori nu (se decide in modu positivu cu da).

Comitetulu se póta tiparí càrti scolastice. (Ordinariatele n'au lasatu).

Érasi desbatere lunga asupr'a ofertului venitu dela Iacobu Murasianu.

Propunerea lui Iacobu Bolog'a despre infiintiarea reuniuniloru din ţinuturi, care apoi dupa doi ani fù realisata in forma de regulamentu, precum îlu avemu din fericire pàna in diu'a de astadi.

Discussiunea fórte interesanta asupra propunerei generosului vicariu Michael Pavelu astadi episcopu, de a se incorpora la statutele Associatiunei transilvane si comitatele Marmati'a, Satmaru si Ugocea.

Loculu adunarei generale pe anulu 1869 se decide prin maioritate de voturi Siomcuta mare, dupa o lupta frumósa cu fratii Nasaudeni*).

Adunarea generala a IX-a dela Siomcuta-mare ținuta in 10 si 11 Aug. 1869 a surprinsu in modulu celu mai placutu prin o cercetare atàtu de frecuenta, precum nu o asteptase nici unulu dintre membrii locuitori mai incóce in interiorulu Transilvaniei, Pre toti ne puse la mirare atàtu multimea familiiloru romane fruntasie, càtu si zelulu poporului tieranu si bucuri'a de a vedea o adunare cá aceea romanésca, in care limb'a nóstra nationala se vorbia precum prea raru se mai audise in acelea ținuturi. Dara de unde atàta lume romanésca spre a inpopora pe unu orasielu cum este Siomcut'a? Din vre-o siepte comitate, din distantie mari transversate in lipsa totala de cali ferate — in càte 2—3 dile cu trasuri private. Sal'a mare noua in localulu municipale pusu la dispositiune in modu charmant de càtra comitele supremu Uifalusi plina in órele de siedintie, inghesuita in serile de concertu si de balu.

Discursulu de deschidere alu presiedentelui Vas. Lad. Popu a fostu unulu din acelea, care inspira si intarescu in credinti'a viitoriului. „Anulu adeca 1848 a ruptu catusiele de pre corpurile nóstre, dara spiritele remanendu totu incatusiate, numai dupa catastrof'a dela Solferino au luatu si spiritele nóstre unu sboru mai liberu etc.“ Crediuse adeca si fericitulu br. Popu, cà nici poporulu nostru nu a fostu emancipatu prin vreunu omu sau prin unii ómeni, ci numai prin omnipotenti'a evenimenteloru mari, universali, care sfarma ferecaturi si frângu juguri, éra meritulu ómeniloru numiti cá liberatori stà intru a scí se profite càtu mai intieleptiesce de ocasiuni cu care'i inbiie evenimentele.

In siedinti'a I dupa ascultarea rapórteloru biuroului si alegerea comisiuniloru respective, cum amu dice stereotipe, cá in tóte celelalte adunari au urmatu la ordinea dilei cinci dissertatiuni, din care in aceeasi di se citira trei, a lui G. Baritiu despre educatiunea femeii la romani; Ios. Vulcanu despre poesi'a poporala si Iustinu Popfiu despre limba cá conservatórea nationalitatii romane. Pàna la 1 óra d. a. s'au pututu cití tóte trei, pentrucà nu se perduse timpulu cu formalitati, éra doue remasera pe diu'a urmatóre. Nicairi in acésta tiéra n'au fostu dissertatiunile mai la locu decàtu in aceea regiune, nu atàtu pentru ideile coprinse in acelea, càtu mai vîrtosu pentrucà au fost pronuntiate romanesce.

A dou'a di au fostu ascultate si celelalte dóue dissertatiuni cu atentiunea prea bine meritata, a protopopului I. V. Rusu despre necesitatea de a ne studia istori'a patriei din punctu de vedere nationale, apoi a lui Alecsandru Buda: Despre educatiunea poporala.

Au urmatu raporturile comissiuniloru. Parte mare din lucrarile acelora erá revisiunea lucrariloru comitetului de preste anu. Lucrarile si respective conclusele de importantia mai mare au fostu:

Regulamentulu proiectatu de càtra consiliariulu Bolog'a pentru despartiemente, trecutu in cursulu anului prin trei site dese, éra acum dupa ascultarea unei referade lungi adoptatu „en bloc“.

Petitiunea societatii academice a studentiloru romani din Vien'a relativa la infiintiarea unei catedre de limb'a romana in universitatea dela Vien'a. Mare idea 'si facea tinerimea de atunci despre unu fondu colossalu alu Associatiunei transilvane, càndu cerea cá si acesta se concurga cu o suma órecare la salariulu unui profesoru in Vien'a si pre càndu dieci de tineri cereau din tóte partile burse de càte 4—500 de florini. Dara se se citésca desbaterea intréga asia precum se vede ea trecuta in procesulu verbale*).

Preste unu proiectu de regulamentu relativu la folosirea academiei se trecù mai usioru.

Au urmatu inse alte doue proiecte multu mai serióse: infiintiarea unei tipografii din averea Associatiunei in pretiu de 9815 fl. v. a., afara de spesele periodice si cele neprevediute, apoi tiparirea de càrti scolastice.

Primulu proiectu pentru tipografia fù respinsu de càtra adunarea gener., careia nu'i convenia a risca averea in intreprinderi de acea natura. Alu doilea cadiuse din capulu locului in urmarea restistentiei ordinariateloru, care nu putea suferí alte carti in scólele confessionali, decàtu numai de acelea care trecu prin censura bisericésca, care pentru o intreprindere privata este totu asia nesigura cá si cum e censur'a ministrului instructiunei publice, *ut figura docet.*

Relatiunea vicariului Michailu Pavelu, astadi episcopu, facuta asupra frumosului planu de a se infiintia in Seini (Szinérváralja) unu gimnasiu romanescu de optu classe a fostu ascultata cu adeverata doiosiia, sau mai exactu, cu durere sufletésca, pentruca acelu planu urditu cu noue ani inainte (10 Sept. 1861) din caus'a deseloru resturnaturi politice, precum si din altele, nu s'a pututu realiza in nici o parte a sa in favórea si spre mantuinti'a càtorva sute de mii din comitatele Marmati'a, Ugocea, Satmar, Silvani'a. Ce putea se faca Associatiunea transilvana intr'o cestiune de atàta gravitate, decàtu se suspine cu psalmistulu: „Audime Dómne in dio'a nacazului“!

Venitulu pentru fondulu Associatiunei dela aceea adunare a fostu respectabil'a suma de 1244 fl. si pre lànga aceea 160 fl. 80 cr. la fondulu de monumentu in memori'a lui Andreiu Murasianu.

Sum'a disponibila sau de budgetu crescuse pe acelu anu la 3279 fl. 28 cr., din cari 1730 fl. se inpartu in burse, ajutórie si premii. Cu acésta ocasiune se fàcù vorba multa despre spesele biuroului si despre remuneratiunile unoru functionari ai Associatiunei, ceea ce acum cá si ori càndu erá nespusu le genantu, pre càndu érasi de alta parte erá sciutu, cà de pomana nu voiá se pri-

*) A se vedea tóte atele adunariloru, dela Clusiu in „Transilvani'a“ din 1868 incependu dela Nr. 1 inainte pàna la Nr. 4, éra ale celei dela Gherl'a totu acolo.

*) Transilvani'a 1869.

mésca nimeni functiuni in sinesi mici, supuse inse la critic'a tuturoru.

Se punu la ordinea dilei proiectele d-lui Ladislau Vaid'a din anulu trecutu in vre-o siepte puncte, care dau locu la discussiune destulu de lunga.

Propunerea d-lui Iosifu Vulcanu, cá si femeile se póta fi membre ale Associatiunei nu a intimpinatu nici o difi[illegible]ate, pàna càndu propunetoriulu o mai puse si p[illegible] alt[illegible]enu, de pre care inse fù abatutu de càtra pr[illegible].

[illegible]lunarei pe anulu 1870 se defipse Nasaudulu.

(Va urmá).

Din numismatic'a Transilvaniei.

(Dissertatiune citita in adunarea generala dela Abrudu, 6 Augustu 1888).

Aruncatu pre la anulu 1875 in partea ostica a Transilvaniei, unde nu pre avému ocasiune a me intàlnì cu romani, mi-amu fàcutu de datina a studia tiar'a si poporulu intre care traiamu.

Unele studii fàcute asupra datineloru si moravului poporului care locuiesce in ostulu Transilvaniei, amu avutu fericirea ale publica in fói'a Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Inpinsu de dorulu de a potea petrunde si in istori'a acelui poporu bellicosu, care dela anulu 455 dupa Chr. locuieste in acele regiuni frumóse a le patriei nóstre, si care pre ruinele unoru comune romane intemeindu comunele Enlaka, Firtos si Kénos li au numitu astfelu intru amintirea fiiloru lui Atilla Ellak, Irnak, Firtos si Kenos cadiuti in bellulu de fratricidiu, ce a urmatu intre ei dupa mórtea parintelui loru, urmata la Cubinulu de astadi in anulu 454. Din bunavointi'a unoru domni professori dela collegiulu reformatu din Odorheiulu secuiescu, mi-a fostu concesu a studia si collectiunea numismatica a acelui institutu de crescere, care consta din 198 de numi romani, 12 grecesci si bisantini, 1 de pre timpulu lui Mihaiu Eroulu, si 125 de pre timpulu regiloru si principiloru unguresci, mai toti aflati la Tibodu in curtea lui Török Ferencz, la S.-Szt-György in circumvalatiunea bisericei reformate de acolo, la Cs. Szt. Márton, la Baroth, la Firtos Váralja pre loculu asia anumitu Táborhely, si la Odorheiulu secuiescu, unde se ţine astadi tàrgulu de vite.

Credu cà multi dintre compatriotii nostri nu voru fi urmaritu istori'a acelui poporu cu atàta interesu, precum amu urmarito io, dar acestu studiu avèndu a se da publicitatii cu alta ocasiune, si fiindu pentru noi de unu interesu cu multu mai mare cunósterea numiloru romani aflati in acele localitati, lasu se urmedie descrierea loru in ordine cronologico-alfabetica asia dupa cum mi-a succesu ai descifra si descrie:

Familia Acilia.

171. a. Chr. M. Acilius, pre capu cu cununa de lauri a Hygieniei, sub care poti ceti cuventulu „Salutis“, ér pre partea adversa Hygiena stàndu in piçióre si ţînendu in màn'a drépta sierpele, ér' la piçiórele ei III vir valet.

Familia Aemilia.

54. a. Chr. Marcus Scaurus Aedilis Hypsaeus, sal. Pre partea adversa stà regele Aretas in genunchi si ţîne de frèu o camila, ér' in màn'a drépta are o nuia. M. Scaur Aed. cur. ex. s. c. rex Aretas, ér' pre ceealalta parte Iupiter in careta trase de 4 cai. — P. Hypsaeus Aed. cur. c. hypsae. cons. Preiner Captu.

58. a. Chr. Lepidus si virgina vestala Aemilia si cuventulu Roma, ér' pre partea adversa statua lui Lepidus cu circumscriptiunea Man. Aemili L. E. P.

Familia Annia.

108. a. Chr. L. Fabius pre timpulu lui Sulla proconsulu in Hispani'a. In frontu capulu lui Anna Perenna. C. Anni T. F. T. N. Procons. ex. S. C. ér' pre partea adversa, carulu Victoriei, sub care se póte cetí L. Fabi L. F. Hisp:

Familia Baebia.

100. a. Chr. M. Baebius Tampilus. In frontu Minerva cu scutu * si Tampilu in dosulu ei, ér' pre partea adversa carulu lui Apollo, sub care sta scrisu Roma, ér' mai la vale M. Baebi Q F.

Familia Caecilia.

48. a. Chr. Quintus Caecilius Metellus Pius Portraitulu pietatii cu o barza in fronte, ér' pre partea adversa unu Elefantu si sub acela Q. C. M. P. I. adeca Quintus Caecilius, Metellus, Pius, Imperatoru.

123. a. Chr. L. Metellus. Praetor si consulu cu Albinus. In frontu capulu lui Apollo cu cununa de lauri, sub care * la parte L. Metel. A. Alb. S. F. ér' pre partea adversa C. Mall. Roma.

Familia Calpurnia.

58. a. Chr. Piso, in frontu capulu lui Num'a, ér' pre partea adversa unu calu in fuga, de asupra caruia cunun'a de lauri, de desuptu C. Piso L. F. Frugi, ér' mai in josu o sageata.

25. a. Chr. Sestertius, in frontu capulu lui Apollo cu cununa de lauri, ér' pre partea adversa, Victoria ţînendu in màna o mladitia de finicu si o cununa. L. Piso.

Familia Carisia.

63. a. Chr. In frontu capulu lui Carisius; ér' pre partea adversa o naie, pre a càrui catargu Victori'a, si sub ea Carisius.

Familia Carvilia.

46. a. Chr. Nedescifrabil; — In frontu capulu lui Iupiter Anxur si de desuptu fulgere, ér' pre partea adversa carulu lui Iupiter inprastiindu fulgere.

Familia Cipia.

56. a. Chr. Cipius Questor. In frontu Pallas sburàndu, si inaintea ei M. Cipi. M. F. ér' pre partea adversa Victoria in trasura cu 2 cai. Roma.

Familia Cloulia.

46. a. Chr. T. Cloulius séu Cloelius ori Cliulius. In frontu capulu lui Iupiter, ér' pre partea adversa Victori'a care incoronéza unu tropheu, sub care siede unu prisonieru de o figura dacica, ér' in mijlocu T. Clouli.

Familia Cornelia.

92. a. Chr. Cneus Lentulus. In frontu geniulu Romei, capulu lui Marte cu scutu si inscriptiunea G. P. R. ér' pre partea adversa, in centru, globulu inchisu in triunghiu, ér' in stànga corona, ex. S. C. si in drépta Cn. Lent.

85. a. Chr. Lentulus cá mai in susu, dar pre partea adversa Victori'a incoronéza globulu triumfatoru. Cn. Lent.

Familia Cosconia, Domiti'a Licinia, Porcia.

100. a. Chr. L. Porcius. In frontu capulu Minervei cu scutu aripatu, la gàtu * si cu inscripti'a L. Porci Lici, ér' pre partea adversa, Mars, cornulu si scutulu, de desupt L. Lic. Cn. Dom(itius).

Familia Crepusia.

150. a. Chr. Publius Crepusius. In frontu capulu lui Apollo, ér' pre partea adversa unu calaretiu in fuga si cu sabia in avèntu. P. Crep.

Familia Domitia.

(?). 660. a. Chr. Cn: Domitius. In frontu capulu cu scutulu lui Pallas, in dosulu caruia spice de gràu, la gàtu * ér' pre partea adversa Roma si carulu Victoriei tras de 2 caii in fuga, sub pàntecele càrora se lupta unu erou cu unu leu, ér' mai in josu Cn. Dom.

Familia Egnatuleia.

84. a. Chr. Egnatuleius. In frontu capulu lui Apollo incoronatu, ér' in dosulu aceluia C(apus) Egnatulei. C. F. ér' pre partea adversa Victoria incununéza unu arcu triumfalu. Roma.

Familia Fabia.

50. a. Chr. Fabius Labeo. In frontu capulu lui Pallas cu scutu, in partea din sus Roma, in partea din josu Labeo, ér' pre partea adversa Iupiter in fuga cu carulu trasu de 4 caii imprastiindu fulgere, mai in josu catargulu unei naii si apoi Q. Fabi.

Familia Fonteia.

47. a. Chr. Fonteius. In frontu Fontus fiulu lui Ianus celu cu dóua capete, ér pre partea adversa Roma C. Font. si unu trofeu incoronatu de Victori'a.

55. a. Chr. Manius Fonteius. In frontu Vejovis cu sagiata si cornu si cu diadema pre capu fiindu scrisu Geta III Vir, ér' pre partea adversa unu porcu selbatecu impunsu si lànga elu cànele vènatorului. De desuptu C. Hosidi C. F.

Familia Iunia.

73. a. Chr. D. Silanus, in frontu capulu Minervei cu coifu, ér' la gàtu * pre partea adversa spiritulu Romei alergèndu in trasura cu 2 cai, ţînendu in màn'a drépta spada, ér' in stànga scutulu. Din josu D. Sila Roma.

Familia Iunia si Postumia.

690. a. Chr. Silanus Consul, in frontu capulu pantieratu si aripatu alu Minervei, ér' pre partea adversa Victoria alergàndu intru o trasura pompósa trasa de 2 cai, in partea din susu V. ér' de desuptu D. Silanus L. F. Roma.

75. a. Chr. C. Iunius, in frontu chipulu lui Pallas, ér' pre partea adversa 2 Dioscuri siediendu calari. De desubtu C. Iun.

Familia Licinia.

85. a. Chr. Licinius Macer, in frontu portraitulu juvenilu alu lui Iupiter, la gàtu fulgeru, ér' pre partea adversa Minerva stàndu in peçióre in trasura trasa de 4 caii in fuga, ţîne in màn'a stànga scutulu, ér' in màn'a drépta o sulitia lunga, cu care impunge caii in ceafa. De desubt C. Licinius L. F. Macer.

Familia Lucilia.

115. a. Chr. Lucilius Rufus, in frontu capulu cu diadema alu Palladei P. V. ér' pre partea adversa Victoria alergandu in trasura trasa de 2 cai, de asupra Ruf. de desubt M. Lucili.

Familia Lucretia.

110. a. Chr. Cn. Lucretius Trio, in frontu capulu Palladei cu coifu, lànga ea Trio, pre partea adversa Dioscuri calare. De desubtu Cn. Lucr. Roma.

Familia Mamilia.

66. a. Chr. Mamilius Limetanus, in frontu chipulu escelentu alu lui Mercurius, in spate bàta cá sierpele, ér' pre partea adversa Ulysses pasindu cu bàta a màna, la peçiórele lui cànele lingusitoru. C. Mamil, de desubtu Limetan(us). Unu nume fórte frumosu.

Familia Minucia.

47. a. Chr. Cajus, in frontu capulu aripatu si coifatu alu Minervei, dinaintea budieloru * in dosulu coifului Roma, ér' pre partea adversa C(ajus) Aug(urinus), in mijlocu unu stîlpu inaltu, pre alu carui vèrfu Minucius, de ambe partile 2 auguri, unulu cu embleme pontificale, ér' celalaltu sacrificàndu la peçiórele stîlpului 2 spice.

92. a. Chr. Minucius Therinus, in frontu Mars cu capulu acoperitu cu coifu, ér' pre partea adversa 2 barbati façia in façia duellàndu cu sabii fiindu acoperiti de scutu, ér' alu 3-lea barbatu cadîendu intre cei doi dintàiu pre genunchi 'si lasa scutulu si sabia pre pamentu. De desubt Q Therm M. F.

Familia Plaetoria.

120. a. Chr. Cestianus, in frontu chipulu si insignele Pantheiei; Cestianus S. C. ér' pre partea adversa in mijlocu vulturulu care stà pre fulgeru. M. Plaetorius M. F. Aed. Cur.

Familia Poblicia.

150. a. Chr. C. Poblicu Malleolus, in frontu Pallas séu capulu Romei, ér' pre partea adversa C. Mall(eolus) chipulu Victoriei stàndu inaintea unui tropaeu, peçiorulu ţînèndulu pre unu scutu, màn'a drépta radimata in sioldu, ér' pre je fiindu depusa sabia si ghârliciulu unei naii.

Familia Porcia.

...u capulu lui Pallas ori alu Romei, ér' ...s) Cato Pre partea adversa Victoria cu ...idide, si cu cununa siede pre scaunu. S. T. ...subt Victoria.

...aeca, in frontu Pallas, in spate P. Laeca, ér' pre ...ea adversa din josu Provoco, in mijlocu unu cive ...nare cu toga, si unu Lictor.

85. a. Chr. M. Porcius, in frontu chipulu lui Pallas, la alu càrei dosu Laeca, ér' pre partea adversa M. Porc. Roma, geniulu libertatii alergàndu in o trasura trasa de 4 cai, ér' Victori'a sburàndu inainte 'lu incununéza.

Familia Postumia.

....Postumus in frontu Diana cu pèrulu ei celu bogatu legatu indereptu, ér' in dosulu ei o sageata. Pre partea adversa unu càne fugèndu, din josulu careia o barda si apoi mai josu L. Postumi.

Familia Procilia.

....L. Procilius, in frontu chipulu lui Iupiter, la alu carui dosu S. C. Pre partea adversa Iuno pasindu si cu barda in màn'a drépta, ér' cu màn'a stànga intindièndu unu scutu, la peçióre sierpele si din jos L. Procili F.

Familia Rubria.

85. a. Chr. Dossenus, in frontu capulu lui Iupiter la spatele caruia unu toiagu regalu, Dossen. Pre partea adversa Victoria in trasura cu 4 cai alergàndu si fulgere.

Familia Rutilia.

....Rutilius Placus, Pallao cu coifulu pre capu, ér' la gàt Flac(us) Pre partea adversa Victoria alergàndu in trasura cu 2 cai. De desubt L. Rutili

Familia Scribonia.

Libo Scribonius, in frontu geniulu succesului pre fronte cu diadema, ér' in dosu Libo in fatia caruia Bon(us) Eventus. Pre partea adversa de asupra „Puteal", din care in form'a de altariu pendéza doua cununi in partea din josu Scribon(ianum).

Familia Sergia.

Sergius Silus, in frontu capulu lui Pallas cu coifu si Ex. S. C.(onsulto) Roma. Pre partea adversa Sergius fugèndu calare redicàndu sabia spre atacu, si ducèndu unu capu de omu care 'lu taiese. De desubt M. Sergi Silus.

Familia Servilia.

Cajus Servilius, in frontu capulu lui Pallas cu coifu la gàtu cràngulitì'a gloriei. Roma. Pre partea adversa Castor si Pollux lànga olalta unulu fugèndu cu calulu intorsu in drépta, ér' celalaltu in stànga. De desubt C. Serveil M. F. Publius Servilius Rullus. In frontu capulu lui Pallas si Rulli. Pre partea adversa Victoria alergandu in trasura cu 2 cai, ţînendu in màna lauri de finicu, ér' de desubtu gârliciu de naie si P. Servili M. F.

Familia Spurilia.

Spurilius, in frontu Pallas cu coifu pre capu, la gàtu *. Pre partea adversa Diana alergandu in carutia cu 2 caii de asupra càrora lucesce lun'a si stelele, de desubt A. Spuri. Roma.

Familia Thoria.

Thorias Balbus. In frontu capulu lui Iuno, in dosulu càruia I. S. M. R. (Iuno Sospes Mater Regina). Pre partea adversa unu bou fugèndu, sub care L. Thorais si mai jos Balbus.

Familia Titia.

....Decius Titius, in frontu capulu lui Bachus. Pre partea adversa Pegasus, sub care D. Titi.

Familia Tituria.

Lucius Titurius Sabinus, in frontu capulu regelui Tattius, in dosulu caruia Sabinus, ér' pre partea adversa feciorii titurieni rapescu fetele Sabine ducèndule in bratie. L. Tituri. Totu acelu nume, dar cu acea deosebire cà pre partea adversa e vergura Tarpeia cu pêrulu despletitu si cu manele date in laturi.

Familia Tullia.

M. Tullius, in frontu cu capulu lui Pallas cu cascheta, in dosulu careia Roma, ér' pre partea adversa Victoria in fuga cu trasura cu 4 cai, asupra carora stele, ér' de desubt X. M. Tulli.

Familia Valeria.

Lucius Valerius Flaccus, in frontu capulu lui Pallas, ér' pre partea adversa, Mars stàndu in peçióre, ér' la peciórele lui de a stàng'a unu preotu sacrificàndu (apex. flaminalis) de a drépta 2 spice de gràu (spica) L. Valeri Flacci.

Familia Vargunteia.

M. Vargunteius, in frontu capulu lui Pallas cu scutu aripatu si M. Varg. ér' pre partea adversa Iupiter in carulu trasu de 4 cai in pasi linistiti, ţînendu in màna fulgere scànteitóre, de desupt Roma.

Familia Vibia.

59. a. Chr. Caius Vibius Pansa. Ducele imperatului Augustu, care a fostu tramisu in contra Daciloru, si care invingèndu pre Berobista l'au ucis. Acestu banu este intogmitu intr'unu inelu, si pre o parte se vede capulu incoronatu alu lui Apollo, in dosulu caruia poti cetì Pansa, ér' pre partea adversa Pallas ducèndu in carulu trasu de patru cai in fuga, unu trofeu. C. Vibius C. F.

Familia Volteia.

60. a. Chr. Volteius. In frontu capulu lui Iupiter, ér' pre partea adversa o biserica ce se asiaza pre 4

collumne, din alu càrui frontispitiu triungiulariu vibréza scàntei de fulgere. De desupt M. Voltei M. P.

Ne voind a mai ostení atentiunea onorabiloru Domni si Dómne cu cetirea descrierei celoru 123 de numi, dintre cari sunt 35 de auru, toti provenitori din timpulu Cesariloru incepèndu dela Iuliu Caesar pàna la Teodosius Magnus séu dela anulu 45 a. Chr. pàna la anulu 395 dupa Chr. amintescu cà intre numi dela imperatii bisantini, se afla 9 bucati incependu dela Theodosiu celu mare 379—394 pàna la Heracliu si fiiulu seu Heracleonas séu 610—641 dupa Chr. ca prin urmare domni'a romana intru acésta tiara se póte constatá pàna la acestu timpu.

Tóta descrierea acestoru numi voiu avea fericirea a o comunica Onorabilelui publicu romanescu in fói'a Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Nu potu se intrelasu a nu face amintire chiar acuma, despre banulu celu de argintu care este auritu, si care provine din timpulu lui Mihaiu Vitézulu, Basta si Székely Mózes, pentruca de si m'asiu potea màndrì cu unele cunostintie istorice relativu la istori'a patriei si natiunei nóstre, nu'mi aducu amente se fiu aflatu vre-o urma in istori'a lui Mihaiu Vitézulu despre banulu ce dorescu a vilu descrie.

Éta dar on. Domni si onorabile Dómne descrierea acelui banu in marimea unui taleru de unu florenu.

In frontu e chipulu lui Mihaiu Vitézulu, precum 'lu aflamu si in alte portraite a le lui cu cujm'a frigiana séu a dorobantiloru de astadi, inaintea càruia stà scrisu Oriens, lànga elu e chipulu lui Basta, in fati'a càruia stà scrisu Occidens, si dupa aceea urmédia capulu celu plesiuvu a lui Székely Mózes désupra càruia stà scrisu Deus.

Juru inprejuru se póte cetí. Terrena Consideres Ut Coelica Possides.

Pre partea adversa poti cetí; A Tergo Et fronte Malum. Tandem Deus Propitiare. Anno MDCII fatali Transsylvanae.

Basiliu Basiota.
advovatu.

(Va urmá).

Invetiamentulu la noi, privitu in resultatele lui actuali*).

Domniloru!

Càndu mi-amu alesu acestu obiectu, sciému cà m'apucu de unu lucru care trece puterile mele si cà nu ajunge timpulu si ocasiunea convenirei de adi pentru alu desfasiura in tóte amenuntele lui. Ve ceru deci indulgenti'a càndu nu potu a Ve aratá originea si léganulu scólei, diferitele scóle clasice, lànceḑirea invetiamentului in decursulu timpului trecutu, renascerea invetiamentului nou din celu vechiu, starea lui actuala in deosebitele tieri si la deosebite popóra, se ve aratu de o parte lumina curata, de alt'a intunereculu nesciintiei; icí omulu cultu alu lumei invetiate, colo fiiulu crudu, selbatecu setosu de sànge alu desiertului; se ve aratu departarea dintre doi insi, cari suntu frati, intielegu fii ai unui poporu si calca un'a si aceea-si cója de pamentu; unulu cu creerii sei petrundietori atinge norii, urmaresce stelele in cararea loru; retacesce prin sinulu pamentului, care pe omu 'lu vede in lumin'a sufletului si intrég'a natura o intielege cum ai intielege o siaga usióra. Despre acesta, amu dice cà e bogatu in sciintie, pàna càndu celalaltu frate, inca si acum in timpulu lumineloru, are ochi buni si nu e orbu, inse nu vede; urechi sanetóse si nu e surdu, inse nu aude; simtiuri, inse nu simte; simte numai fómea, care 'lu róde si'lu vedu cum 'ti intinde màna pentru mila, éra cu cealalta 'si aduna impregiuru sdrentiele de proletariu. Acesta e desmostenitulu parasitu proletariulu. Acesti doi, pusi fatia in fatia nu se cunoscu, nu se intàlnescu si ca frati din acelasi poporu, amendoi sunt seraci.

A descrie preste totu istori'a invetiamèntului in tóte amenuntele ei, este a insira momentele singuratice din viati'a omenimei si credu cà nu voiu esagerá dicèndu, cà istori'a generala a invetiamentului este insasi istori'a omenirei, mai alesu déca vomu socotí scól'a, si ací intielegu si scól'a din sinulu familiei de o atare societate, care 'lu pregatesce si formédia pe omu pentru viétia si hotaresce modulu cum are sè se arete elu cá singuraticu si cá membru folositoriu alu unui nému mare de ómeni, càrui 'i dicemu noi poporu. Privita scól'a sub acestu raportu, istori'a ni se arata cá produsulu ei si cá unu lungu şiru de intemplari, prin cari a trecutu unu poporu alaturea cu altele, cari au sciutu a'si accentuá mai multu séu mai puçinu esistenti'a loru.

Repetu, scól'a o ţînu de: oglind'a omului fiitoriu si de profetirea, cum are se'si intrebuintiedie puterile si timpulu vietiei sale; éra scóla se intielege cà cea buna la noi romanii din tierile corónei ungare, este insusi viitoriulu alu acestei parti insemnate din marele trupu alu intregei Romanimi. Si ací amu ajunsu la punctulu de mànecare, de unde purcediendu mi-amu propusu cá inpreuna cu D-vóstra d-loru si dómneloru se respundemu la intrebarile, si anume:

Este invetiamentulu la noi intocmitu asia, cá se póta pregatí indestulu pe membrii natiunei nóstre pe tóte terenele vietii publice, séu mai bine, invetiamentulu corespunde tuturoru cerintieloru nóstre nationali? Daca cum va nu, gresielile fatali unde sunt si cum s'ar putea vindeca. Dreptu aceea daţi'mi voia cá se ne intreţinemu inca puçinu timpu pe lànga acestu obiectu.

Actualitatea 'si are in dosu trecutulu, éra in fatia viitorulu; ea cá se ajunga aici se radima pe puterea trecutului, tocmai precum la singuratici vigórea tineretieloru intàrdie apropierea betrànetieloru neputincióse. Daca voimu a cunósce pe deplinu starea de fatia a poporului nostru, avemu nevoia a'i cunósce trecutulu lui, cá apoi de aici si din actualitate se resulte cá o urmare firésca viitoriulu lui, si cá se cunóscemu tari'a invatiamentului, multimea si starea scóleloru de acum, avemu se cercamu scól'a din trecutu, inse numai radia de lumina se nu cautamu in recile morminte si viétia in ci-

*) Dissertatiune presentata spre cetire la adunarea generala a despartiementului XII ţînuta in 26 Augustu st. n. in comun'a Ileanda-mare.

miteriu. Càci daca amu deschide cartea trecutului pamentului locuitu de noi, amu intrá cá si intru unu intunerecu cu pecatele sale; amu da de istori'a orbecariloru cu paginele-i negre, unde poporulu cá atare nu conlucra la facerea istoriei, ci elu e in umbra, in fatia era numai o céta mica de ómeni esiti si ei din poporu, denaturati inse de catre scól'a straina. Singura scóla propria a romanului din trecutu a fostu cea naturala: famili'a cu iubirea si intimitatea acea cuceritóre, care unesce atàtu de multu membrii familiei. Càte familii era si totu atàtea scóle, si aceste scóle ne-au conservatu limb'a, — tesaurulu celu mai scumpu, datinele stramosiesci; portulu nationalu intru càtu n'a disparutu. Da! puternice scóle erau aceste, de si avéu càte puçini scolari, abia 2—3, acolo inse se propunea mai intuitivu, decàtu se propune acum de càtra pedagogii cu renume, càci erá famili'a scól'a fapteloru si nu cea a teoriei séu de care carte dice plugariulu nostru simplu cà se face doba. In seclulu pedagogiei moderne statele cu budgetele enorme nu sunt in stare a instruá (adjusta), provedea scólele poporale, cum 'si imbraca romanulu nostru cas'a adeca scól'a sa cu furca, resboiu, sucala, vèrtelnitia si reschitia. — In aceste scóle familiari se propunea si invetiá mai lesne si fàra eminentia cea mai firésca gramatica, pe care o sucescu si resucescu filologii nostrii clasici. — Nu numai atàtu, ci in acele academii patriarcali nu audi de catedre de ale „artiloru frumóse“; nu, dar formele si intogmirea coloriloru de pre tieseturile de casa ale femeiei romàne dovedescu unu gustu artisticu alesu, nu de catedr'a poeticei, si poesi'a nóstra poporala o admira chiar strainii; nu de musica romana, dar sunetele si acórdele musicei poporale romane, care aprindu si te facu se simti cum simte romanulu — mesterii compositorii straini le prindu de pre fluerasiulu si cimpoiulu de pastoru si le vendu cá creatiune si marfa propria.

Ast'a erá scól'a romanului cu care a resbitu ce'i dreptu cu suferintie si perderi, dar in fine sanatosu prin lung'a nópte de durerile trecutului si fàra indoiala, cà scól'a acésta vechia trebue se fia temeli'a celei nóue de acum. — Redesteptati abia de eri de alalta eri ne pomenimu de odata cu planuri de atàtea si atari scóle poporale, elementare si medii, preparandii diecesane. In zelulu nostru inse nu prea febrilu trecemu cu vederea starea adeverata a romaniloru, avuti'a nationala, puterea sufletésca si modulu cum s'a deprinsu elu a invetia suferindu in lungulu siru de vécuri si imprumutamu modele de scóle poporale si regule abstracte de invetiamentu dela alte némuri fàra a avea aceeasi industrie casnica cum buna óra avemu noi romanii pe totu loculu, pe unde inca nu au nimicitu-o fabricatele rele ale capitaleloru mari; dicu imprumutamu lucruri straine dela némuri cu alte datine, alte traditiuni, nu cá cele democratice ale romaniloru. Dara veti dice cà ori-ce inceputu e greu si asia si inceputulu, vréu se dicu, redesteptarea e grea mai alesu in nisce impregiurari anormali. — Da, greu a fostu somnulu, mai grea desteptarea, mai alesu daca somnulu n'a fostu cá ori care altu somnu, ci impusu de ból'a ei, pe semne nici acum nu suntemu pe deplinu sanetosi, ci numai reconvalescenti.

Ati vediutu D. si d-loru din intemplare unu tufariu de *stejaru intre respàntii*; totu ce e este o trupina inalta si grósa cu taieturi adenci in cója inchegate valuri-valuri fàra stîlpari, incinsu numai de susu pàna josu desu de scurte si noduróse crengi, josu cu frundia désa, retezata, rósa de caprele stricatóre, sus vlastarile tinere si voióse ciuntate de securea omului pecatosu: intregulu tunsu, rosu se inaltia cá unu turnu cilindricu de padia (?) verde, nemiscatu, inaltu in marginea unei pustietati, puternicu, betrànu cerbicosu, de seculi fàra scorburi, furtuna nu'lu adarma (?) si fulgerulu numai càtu îlu adie. — Unu atare tufariu si ati vediutu romanulu resbitu prin valurile trecutului. Tieranulu de rèndu din trecutu alta carte de càtu cea din familie nu a trebuitu se scie. Vlastarile tinere, cari crescèndu s'au prea departatu de trupina, au devenitu prada uscaciuni si putrejunii; totu ce pe atunci in puterea a nu sciu ce jocu hasardu alu noroculuí si ciudateloru sisteme de organisatiune interna, s'a inaltiatu preste substratulu de obste, asia disa „talpa tierii“, a devenitu prigonitorulu poporului din care a esitu, si astfelu îlu vedemu pe romanu ciungaritu, golu cá napulu, constituitu abia numai in o clasa „de ómeni plugari, îlu vedemu astfelu, ajungèndu-lu timpulu redesteptarii generali“. Dreptu acea credu, cà urmasii nu voru avea cuvinte, nici curagiu de a invinovatí barbatii nostri nationali relativu fórte puçini din timpurile grele inainte de asta cu 40 de ani si mai bine, cari atàtu de multu au binemeritatu dela acestu poporu delasatu si cari n'au pregetatu nici de atunci incóce nici nu incéta a scóte la cale cá din nimic'a intemeiarea instituteloru nóstre, de unde sè se recruteze apoi o clasa conducatóre culta a poporului. — Acumu càndu dispunemu alaturea cu o patura de plugari cu minte, cari ţinu morţisiu la gli'a mostenita si o clasa culta, care 'si cinstesce parintii si nu'i rusine de némuri din clas'a disa de josu, acum nu ar' fi sositu timpulu cá se cercetamu: inaintat'a clas'a de josu si ea relativu intru atàta, cá inaintarea unei alte clase de ómeni se nu'i fia spre scadere? Ori suntem stapàni pe tóte terenele de activitate publica in viéti'a nationala? Amagire fatala, déca ne-amu indestulí cu modestele nóstre mijlóce culturali si institute de invetiamentu, precum cu puçinele scóle poporale si elementare bune.

Vreu prin aceste D. D. a Ve arata, cum scólele nóstre medii au mai multa parte, se intielege amesuratu puteriloru din grij'a parintiloru natiunei, decàtu scólele poporali si elementari. Se judecamu inse dupa cum intru adeveru asia si este, dupa modulu si felulu cum o socóta tieranulu nostru scól'a poporala. Elu curiosu cá se scie tóte, arde de dorulu cà ce mai spunu cele càrti si novele, se arata inse fatia de scóla cu o aprópe neintielésa neincredere si nu se incumetéza a'si tramite prunculu ori copil'a la scóle, dicèndu in felulu lui: „cà sciu, cà nu o se facu domnu din elu, va traí si elu, cumu amu traitu si noi, mosii si stramosii nostri“. Daca nu tocmai multu, este inse cev'a adeveru in cuvintele aceste.

Plugariulu deprinsu in grea lupta pentru esistentia a'si cauta de lucru, îsi intrebuintiédia timpu si puteri cá se strabata prin nenumeratele necasuri si greutati, cari i-se impunu, prefere invetiaturiloru scólei moderne ceea ce elu, bietulu, mostenesce cá invetiatura dela harnicia multa puçina a parintiloru, vediendu cà acést'a invetiatura practica 'i prinde mai bine. — Alta ar' fi ţînuta lui fatia de scóla, daca anume scól'a poporala ar' fi ceea numai a economiloru fiitori; adjustata cu o cantitate óre-care de pamentu, bunaóra cà sfta biserica, unde cá in o scóla agronomica in miniatura, invetiatorulu, care inse se nu aparţina modestei clase nóstre didactice poporale de acumu, ci ridicatu la trépta, care i-se cuvine, precum in state cá in Elveti'a si Prusi'a, dicu invetiatorulu se póta fi in stare a da in fapta, cum unu parinte prunciloru sei, cunoscintiele de lipsa pentru introducerea unei economii rationali de càmpu, càtu si de gradina si pomaritu. Sasii ardeleni cari sunt fàra indoiala mai buni plugari decàtu noi, in stare mai buna si asiediati mai norocosu, s'au simtitu indemnati inca la anulu 1871 a deschide scóle agronomice proprie in Mediasiu, Bistriti'a si Brasiovu, destinate a pregatí junisiorii sateni in economi'a mica de càmpu. — Anume pentru scól'a cea din Brasiovu, subventionata parte din fondulu nationalu parte susţînuta prin repartitie de càtre cele 14 comune associate din impregiurulu Brasiovului, s'a luatu in arenda o maierisce (cu totulu 61 jughere) de lànga Brasiovu, unde erá sè se ţîna deprinderile practice cu tinerii, ceea-ce pe lànga o administrare càtu de càtu buna nu póte se deie decàtu folóse si chiar materiali *). La noi Romanii inca la anulu 1868 prof. Stefanu Popu recomenda in scrisorile sale agronomice **) intemeiarea de institute agronomice cu economie de modelu, anume in Bucerdea de lànga Blaju pe mosia gimnasiului nationalu de acolo ***). Realitatea inse, care ne domnesce mare parte din vin'a nóstra, trece preste o miie de planuri si ne pomenimu cu scól'a agronomica pentru poporu cá — in palma. Noi cu invetiamentulu poporalu defectuosu si unilateralu in locu se mai adaugemu cunoscintiele puse in praxa de mosi stramosi, tieranulu adeca cá plugaru linistitu si totdéun'a cuprinsu cu lucruri pacînice si folositóre; tierana éra daca nu e la càmpu alaturea cu barbatulu, o aflamu cu furc'a la bràu ori lànga resboiulu seu, dicu in locu se mai adaugemu in bine, se'lu dedamu a fi activu, harnicu nu numai in teoria, 'lu mai abatemu dela lucru la lene; apoi scimu cà daca „jupanés'a lene“ a intratu odata in o casa, nu intàrdie a o astupa ferestrile cu spini; — càci scól'a rea chiar si elementara destépta in pruncu ambitiuni, 'lu deda a petrece càtiva ani, éc' asia, invetiandu mechanice càtev'a cuvinte si in sfersitu nu e mirare vediendu junisiori esiti din scoli elementare, onóre esceptiuniloru — nici plugari, nici carturari, dàndu-se dupa lumea care vrea se traiasca din usioru. Chiaru in centre cu scoli elementare industri'a de casa si portulu parintescu pere; fetele de tieranu nu prea resucescu tortulu subtire cá perulu din caierulu traditionalu cu fuiorulu c
tasa, ci sciiu si ele ceea-ce au invetiatu in scó
sciu adeca a face „cipca“-dantela; intru at
inse resboiulu putrediesce sub chieutorile cas
alesu scrumu si cenusie de elu, éra capulu
mai pipaie se vadia remasu-ia inca unu peru pe capu, sciindu cà are se cumpere pe lànga càte tóte si pàndia si negotiu. — Se dà mai multa grige frumosului daca e frumosu si càndu acesta póte lipsí, vréu se dicu, desradacinamu ceea-ce e neaparatu de lipsa si folositoru si resadimu in loculu lui lucsulu falosu. Alta nici nu póte ispraví o pedagogie, care cu rare si onorate esceptiuni, pe semne 'si are de scopu numai a face mechanice cá se cunósca prunculu càtev'a cuvinte, frase si slove negre pe hàrtie alba. Semne bune ni se arata cu latirea costumeloru nóstre tieranesci si tieseturile de casa in familiele si salónele nóstre. Nimicu mai convenabilu decàtu acésta; degetele gingasie, atàtu de sprintene in alegerea sonuriloru de forte-piano sunt cele mai potrivite pentru nevedirea fireloru. Marele poetu Alesandri, care atàtu de bine a petrunsu adeverat'a natura a romanului de rendu cá se cunósca femeia romana se amesteca printre firele de tortu si jirebdii si numesce femeile romane „vertelniti fermecatóre“. — Industri'a de impletituri introdusa in preparàndiile diecesane se lupta cu inceputulu. — Incercarile nobile ale unoru invetiatori o propaga prin cursuri; lumea nededata nu'i pricepe indestulu. Gimnasiele nóstre relativu puçine dau pe anu unu contingentu de tineri cu o pregatire camu pe jumetate pentru viétia, o parte fórte mica din càti dorescu sunt primiti la teologia; fórte puçini, cari au cu ce, la studii mai inalte in strainatate, grosulu inse, lipsitu de mijlóce, stà loculuí, stagnédia cu totu clasicismulu studieloru; 'i lipsesce prospectulu (terenulu) de aplicabilitate; ce se faca, ia lumea in capu spre Romani'a si chiar Macedoni'a cá invetiatori si noi remanemu fàra ceea-ce pretinde natiunea cá se faca aici acasa intre impregiurarile grele, de cari ne vaieramu. Mari si netagaduite sunt binefacerile gimnasieloru din Blaju, Brasiovu, Naseudu, Beiusiu si Bradu, lumin'a curata de viétia inse o asteptamu in radie resfirate dela Internatulu din Sibiiu alu Associatiunei. Se póte cà tendintiele economice acum cu infiintiarea de institute de creditu si economii ne voru aduce totu, si vreo scóla comerciala ori de meseriasi. — O vorba cá o suta. Intre impregiurarile de façia nu de gimnasie avemu trebuintia, pentru cari lasu cà n'avemu nici bani, dar mai sunt si alte pedeci; nimeni inse nu ne impedeca a ne ingrigí de inbunatatirile in cele esistente anume de inbunatatirile scóleloru poporului, unu specialu

*) Vedi Nr. 20 din „Transilvani'a“ anulu 1871.

**) Vedi Nr. 11 din „Transilvani'a“ 1868.

***) Dela infiintiarea scóleloru agronomice sasesci au trecutu 20 respective 17 ani. On. dissertante facea fórte bine, daca nu se opria numai la anulu 1871 ci se fia urmaritu resultatele aceloru trei scóle din informatiunile care se publica de càtra directiuni in fia-care anu, cá sè se convinga cà si sasii 'si fàcusera mari ilussiuni cu scólele loru agronomice si cà in resultate s'au insielatu. Pentru critic'a facuta scóleloru elementarie ve trageti sam'a cu institutele pedagogice infiintiate in puterea legiloru tierei. Red.

alu scólei de fetitie si a sortii invetiatorului romanu. Eu credu cà nu ar' fi un'a dintre minuni a vedea in o scóla de fetitie pentru unu ţînutu cum e si acest'a, si unu resboiu perfectionatu, unde eventualu s'ar putea arangea cursuri de tiesutu pentru fetele mai marisióre. Se purcedemu din temelie, precum pedagogi'a moderna purcede dela cunoscutu la necunoscutu, ori precum in economii inaintarea e cu putintia numai in crescerea capitaleloru proprie. — Tiitóre sunt numai acele zidiri cari au temelie puternica, éra viitorulu e alu aceloru imperatii, unde „talp'a tierii" este intréga, sanatósa, si bine ingrigita. *Petru Petrisioru,*

clericu.

Not'a Redactiunei.

Zelulu generatiunei june pentru progresu in tóte ramurile vietiei nationale merita tóta laud'a si incuragiarea din partea celoru mai inaintati in etate; este inse totuodata datorinti'a acestora de a reflecta pe junime, cá ori-càndu cineva se decide a tracta vre-o materia in adunari publice precum sunt si ale despartieminteloru nóstre, sau si in press'a periodica, se nu'si pregete a o studia din fundamentu, a cercetá mai de aprópe, nu cumva aceeasi a fostu tractata in publicu si de càtra altii mai alesu in acesti vre-o 25 de ani din urma, si cum a fostu tractata; mai departe inainte de a cadea in pessimismu, se facemu studiu comparativu intinsu; adeca se cercetamu bine, daca alte popóra de tali'a nóstra, in acelasi periodu de timpu, intre acelési impregiurari si numai cu atàtea mijlóce de càte a dispusu si mai dispune poporulu romanu, au fàcutu sau nu progresse mai mari si mai reali, mai sanetóse decàtu face poporulu nostru. Niciodata se nu uitamu, cà libertatea actiunei multa puçina s'a inceputu pentru acestu poporu aici in acésta monarchia numai de ani 40 incóce, adeca numai dela 1848, pre càndu popórale conlocuitóre avusera mai de patru sute de ani, adeca dela reformatiune incóce atàtu pànea càtu si cuçitulu in mànile loru. Si totusi cititi de ex. memorialulu de anutierti alu episcopului reformatu din Clusiu, pentru-cá se ve convingeti, càta miseria apasa pe o parte mare a popiloru si a dascaliloru calvinesci, càta tinerime magiara golana si flamenda nu are unde se'si plece capulu in mani'a multeloru burse, subventiuni, aplicari, favoruri; cum secuimea emigra cá si romanii, cum chiaru si sasii esu cu sutele, in Romani'a, éra altii mergu in Americ'a.

Starea atàtu materiala càtu si spirituala a unui poporu consideratu in totalitatea lui nu póte si nu trebue se fia judecata numai dupa cum ni se presenta aceea in doue trei comitate, càci diferenti'a in multime de casuri este fórte mare, ceea-ce se cunósce si la noi mai vîrtosu in anii mai dincóce, de càndu au inceputu a se infiintia si intre romani pentru romani institute de bani, asia numite banci, case de scontu, de hipoteca, de anticipatiuni, de consortiuri si ori cum le mai chiama. Cine ar' fi mai crediutu inainte cu 14 ani, cà si romanii voru avea aici, in acésta tiéra, o banca care se intórca pe anu 13—14 milióne si se o inbiie cu creditu banci mari dela Vien'a si B.-Pesta, care intorcu sute de milióne. Si cine credea inainte cu 6—7 ani, cà totu romanii cu banii loru se mai póta infiintia alte vre-o 12 banculitie incepèndu dela Fagarasiu pàna la Orasci'a, Dev'a, Blasiu, Abrudu, Cluju si de ací inainte pàna in Silvani'a, de acolo curmedisiu la Temisiór'a, Aradu, Lugosiu, etc. Tóte acelea institute ceru individi manipulanti. Unde sunt ei si daca sunt, ce au invatiatu?

Se dice cà tinerii iau lumea in capu si trecu in Romani'a. Reu si fàra cale. Voru mai trece 5—6 ani, apoi concurenti'a indigeniloru 'i va respinge la vetrele loru cu atàtu mai vîrtosu, cà si tiér'a loru e plina de semi-invetiati, cari au frequentatu scólele éca asia, de colo pàna colo, fàra nici-unu scopu bine alesu, sau cà se gramadescu si in Romani'a cá si Ungari'a cu miile pe facultatea de drepturi, cá pe lànga nemai pomenit'a concurentia la functiuni se ajunga peritori de fóme.

Este unu adeveratu blastemu ori farmecu, cà o parte mare din junimea nóstra maimutiesce cu ochii inchisi pe junimea magiara, care precum se vaierá si mai deunadi unu diariu din Clusiu, infoiata de nobilitatea originei *), despretiuesce ori-ce alta profesiune, fia càtu de banósa, daca nu i se pune in perspectiva, cà va ajunge pe scar'a hierarchiei in statu celu puçinu la ranguri de Magnificus, si de Illustrisimus, Nagyságos, Méltoságos, apoi se móra de fóme pàna atunci. Éca ból'a cea adeverata, care produce mai pe fia-care di defraudari si furturi de mii si dieci de mii, asasinate teribile si sinucideri fàra numeru, nu atàtu in plebe, càtu mai virtosu in clasele superiori ale societatii, in proportiuni cu totulu abnorme.

Junimea maghiara fuge de armat'a comuna; hai se fuga si junimea romana? Rusine, dara si nebunia de legatu. Sunt vreo treidieci de ani, de càndu betranii si chiaru càtiva episcopi indémna mereu si parintesce, cá o parte mare a tinerimei se inbratiosiedie frumós'a si nobil'a cariera militara, precum facu germanii, cechii, croatii, serbii. Hei, dara pe coconasi 'i prindu frigurile de fric'a regulei si a disciplinei si de ura asupr'a limbei germane. Noi inse nu suntem coconasi, noue nu ne aduce mamuc'a ori camarier'a ei cafeo'a diminéti'a in patu si nu ne inbraca si desbraca „Bedienter-ulu" cá pe ologi; tocma noi se iubimu si se cultivamu regul'a si disciplin'a, fàra care nici-unu poporu nu e bunu de nimicu. Cea mai buna cariera este astadi serviciulu militariu. Cercetati si ve convingeti. Salariele oficiariloru multu ameliorate; chiaru suboficirii, corporali, conducatori, sergentii multu mai bine platiti decàtu odinióra; unu Führer are preste crucerii dilei càte 14, sergentii càte 17 fl. pe luna, éra dupa servitiu de 6 ani (capitulatiune dupla) capata càtev'a sute, paremi-se pàna la un'a miie florini remuneratiune, cu care póte incepe cev'a, in totu casulu o bunicica economia de càmpu si alte multe. Dara si aici se cere invetiatura, cum si o ţînuta mai ostasiésca, éra nu blàndóca de motoflete. Red. „Trans".

Expositiunea Univers. din Parisu 1889.

Comitetulu Nationalu-Romanu.

Insciintiare.

Comitetulu Nationalu pentru participarea Romaniei la Expositiunea din Parisu, constituitu sub presiedenti'a

*) Töstörzsökös torzonborz valoságos tiszta magyar ember, cum 'si batuse jocu com. Stef. Széchenyi de ei.

d-lui Georghe Bibescu, aduce la cunoscinti'a tutuloru persóneloru care dorescu a luá parte la acésta expositiune, cà Dumineca trecuta 24 Iulie (5 Augustu), dupa cererea presiedintelui seu, d-nu de Coutouly, ministru alu republicei Franceze in Romania, — care priimise dejá instructii in acestu scopu, — a notificatu oficialu d-lui ministru alu afaceriloru streine din Francia constituirea comitetului nostru.

Acésta notificare, — in urma angajamenteloru luate de d-nulu Bergeru comisaru generalu alu Expositiunei si comunicate d-lui de Coutouly, — ne a asiguratu posesiunea definitiva a locului de 375 metri patrati, reservatu de aprópe o luna dupa cererea printiului George Bibescu pentru sectiunea Romana ce trebuia sè se constitue.

Comitetulu.

Extractu din regulamentulu generalu alu expositiunei din 1889.

Art. 1. In virtutea cuprinderei decreteloru date de presiedintele republicii franceze, conformu cu propunerile ministrului comerciului si industriei si cu ale ministrului instructiunei publice, Arteloru frumóse si culteloru, o expositiune universala se va deschide la Parisu, in diua de cinci Maiu 1889, si se va inchieia in diu'a de 31 Octombre urmatoriu. — Nici unu productu inse nu va fi primitu in incinta Expositiunei, dupa 1 Aprilie 1889.

Art. 2. Acésta expositiune va primí operele de arta si produsele industriei si agriculturei tutuloru natiuniloru. Ea se va ținea mai alesu in Càmpulu-lui-Marte (Champ-de-Mars), in spatiulu cuprinsu intre aleiulu La Mothe Piqùet si squarulu ce atinge spatiulu.

Se va putea inse intinde pe malulu dreptu si stîngu alu Senei.

Art. 12. Comisiunile streine, constituite in urm'a cererei guvernului francez, sunt poftite se numésca càtu mai curendu unu delegatu pe lànga dînsulu (Marele consiliu alu expositiunei universale din 1889).

Acestu delegatu este insarcinatu de tóte cestiunile ce interesédia pe conationalii sei, mai alesu de cele atingatóre de impartirea spatiului totalu intre diferitele tieri, si la modulu de instalare a fia-càrei sectii nationale.

Prin urmare, ministrulu, comisarulu generalu, nu corespunde directu cu expunatorii streini, si ori-ce productu infatisiatu de producatorii streini nu este primitu de càtu prin mijlocirea comisariloru respectivi.

Art. 13. Comisarii straini, regulatu imputerniciti pe lànga ministru, intra in relatiuni directe cu directorulu generalu alu exploatarei.

Comisarii streini primescu dela dinsulu tóte aratarile si planurile folositóre instalarei produseloru natiuniloru loru, precum si tóte deslusirile privitóre la conditiunile de circulare generala si de ordinu publicu, la care sunt constrinsi sè se conforme.

Trebue acesti comisari se recurga la mijlocirea loru pentru schimbari de spatiu intre tiara si tiara.

Art. 14. In fia-care sectiune lasata expunatoriloru unei aceleasi natiuni, obiectele expuse voru fi impartite intre cele noua grupuri urmatóre:

1. Opere de arta (clasele 1—5).
2. Educatiune, invatiatura — Materialu si procedeuri ale arteloru liberale (clasele 6—16).
3. Mobile si accesorii (clasele 17—29).
4. Tieseturi, vesminte si accesorii (clasele 30—40).
5. Industriile extractive — Producte firesci si lucrate (clasele 41—47).
6. Unelte si procedeuri ale industriiloru mecar electricitate (clasele 48—66).
7. Producte alimentare (clasele 67—73).
8. Agricultura, cultura vitii, piscicultura (c. 74—77).
9. Orticultura (clasele 78—83).

Fia-care din aceste grupuri este impartitu in clase dupa clasificarea generala adoptata.

Art. 15. Se va face, in limb'a frantiudiésca, unu catalogu metodicu completu alu produseloru tutuloru natiuniloru, aratàndu locurile ce ocupa in palate, parcuri sau gradini, precumu si numirile tutuloru expunatoriloru.

Fia-care natiune va avea dreptulu de a face cu cheltueala sea, dar numai in limb'a sea, unu catalogu specialu alu produseloru expuse in sectiunea sea.

Art. 16. Expunatorii francezi sau straini n'au nici o chirie de platitu pentru loculu ce ocupa la expositiune.

Voru avea inse de platitu tóte cheltuelile de instalare sau de decoratie in palate, parcuri si gradini. Aceste cheltueli voru privi mai alesu darea si punerea in locu a dusimeleloru, veluriloru sau tavanuriloru in palate, cá si asiediarile speciale ale teremului si plantarile speciale in parcuri sau gradini, in apropierea si in cuprinsulu constructiuniloru speciale autorisate de ministrulu comisariu generalu.

Dusimelele sunt date in stare buna de soliditate si intrebuintiare in tóte drumurile din afara ale circularei generale.

Art. 17. Nici o opera de arta, nici unu produs expusu in palate, parcuri si gradini, nu póte fi desemnatu, copiatu si reprodusu, sub ori-ce forma, fàra o autorisare a expunatorului, purtàndu viza directorului generalu alu exploatarii.

Directorulu generalu alu exploatarii póte inse autorisa reproducerea privelisteloru generale (vues d'ensemble).

Art. 18. Nici o opera de arta, nici unu productu expusu nu póte se fia retrasu, inainte de inchiderea expositiunei, fàra o anume autorisare.

Art. 19. Pe vremea si in conditiunile aratate prin legea din 23 Maiu 1868, privitóre la garanti'a inventiuniloru ce potu dobàndí brevetu, si la a desemnului de fabrica, expunatorii se voru bucura de drepturile si scutirile acordate prin disa lege.

Art. 20. Dupa cuprinderea decretului cu data de 29 Augustu 1886, expositiunea este constituita cá unu antrepozitu realu; prin urmare productele expuse sunt scutite de drepturi si de vizitele serviciului accizeloru

din Parisu, cá si de ale vamei franceze, (art. 2 alu acestui decretu dice): obiectele destinate expositiunei universale voru fi directu expediate la palatulu expositiunei, in conditiunile transitului internationalu, sau in conditiunile transitului ordinariu, dupa cum voru alege cei interesati, de càtre tóte birourile deschise acestui transitu, si cu scutirea dreptului de statistica. Expediarea prin transitulu internationalu va fi fàcuta fàra visita. Expositiunile prin transitu ordinariu nu vor fi supuse de càtu la o visita sumara si plumburile vamei puse gratuitu. (Art. 3): Marfurile admise la expunerea universala care se voru preda consumatiunei, vor fi supuse, ori-cari le ar fi origina, de càtu drepturilor puse pe productele de asemenea fire ale natiunei celei mai favorisate.

Art. 21. Regulamente posterióre vor hotarí la timpu modulu de expeditiune, primire si instalare ale productelor, reguli pentru intrarea in localurile expositiunii si modulu de intocmire alu juriului internationalu pentru darea resplatiloru chiar dela deschiderea expositiunii.

Art. 22. Potu fi primite la expositiune operele de arta ale artistiloru francezi si straini, facute dupa I-ma Maiu 1878.

Art. 23. Aceste opere se impartu in cele siepte genuri urmatóre:

1. Pictur'a. — 2. Desemn: aquarela, pastelu, miniatura, smaltiuri, porcelane, cartóne, de ferestre picturate (fiindu excluse cele care nu represinta de càtu subiecte de ornamentare). — 3. Sculptura. — 4. Gravura pe medalii si pe petre scumpe. — 5. Architectura. — 6. Gravura 7. Litografie.

Art. 24. Sunt excluse: Copiile, chiar cele cari reproducu o opera intr'unu genu diferitu de alu originalului. 2. Tablourile sau desemnele fara rama. — 3. Sculpturele in pamentu ne arsu.

Art. 25. Grija de a statua despre admiterea obiecteloru de arta, va fi incredintiata unui juriu specialu.

Art. 28. Potu fi primite la espositie tóte productele industriei si agriculturei, in afara de materiile detunatóre, si in de obste, de ori-ce materii judecate cá primejdióse.

Art. 35. Productele vor fi expuse in numele semnatorului cererei de admisiune. Acésta conditiune nu se póte calca.

Art. 36. Espunatorii sunt indrituiti se inscrie, in urma numelui si firmei lor soçiale, numele cooperatoriloru de ori-ce genu sau gradu cari au contribuitu la meritulu productelor expuse.

Art. 37. Expunatorii sunt cu staruintia poftiti se arete pretiulu pietii alu obiecteloru expuse, pentru a inlesní lucrarea de apreciare a juriului càtu si pentru a lamurí pe visitatori.

Art. 38. Obiectele vîndute nu potu fi luate inainte de sfirsitulu espositiunii, fàra o anume autorisare.

Art. 42. Nici o publicitate prin afipte, prospecturi, etc., nu se va putea face inaintea espositiunii de càtre expunator, concesionari sau verice alta persóna, fàra o regulata autorisare si plata de mai nainte fàcuta a drepturiloru ce ar' putea fi cerute.

Extractu

din regulamentulu specialu privitoru la trimiterea, transportulu, primirea si reespediarea producteloru admise a fi espuse.

Art. 3. Coletele venindu din tierile streine represintate prin comisari generali sau prin comitete nationale, conţinèndu produsele destinate la expositiune, càta se aiba, c6 semnu datatoru, si sugravite cu penelulu, literile E U inconjurate de unu cercu.

(E U)

Vor fi adresate, in càmpulu lui Martie (Champ-de Mars) la delegatulu nationalitatii la care apartine expunatorulu.

Coletele provenindu din tierile represintate, cauta se aiba tóta indicatiunea bine aratata, a locului loru de provenintia, adeca:

Culorile si emblemele pavilionulni loru nationalu.

D. D. Comisari streini sunt cu staruintia poftiti se faca la timpu cunoscutu directorului generalu alu expositiunei care sunt modelurile, adresele si semnele de recunostintia adoptate de fia-care din d-loru.

Art. 8. Administratiunea superióra sta departe de ori-ce amestecu intre intreprindiatorii de transportu si expunatorii. Ea se marginesce a arata acestora o agentie ca putàndu se le fia folositóre.

Art. 9. Spatiurile reservate in afara de locurile pentru instalarea producteloru, fiindu strictu calculate pentru trebuintiele circularii, va fi opritu de a lasa in aceste spatiuri ladile s'au coletele góle. Prin urmare coletele vor cata se fia desfacute pe locu ce vor fi primite, si ladile, pe locu ce descarcarea loru va fi sfàrsita, se fia luate de expunatorii sau de representantii loru.

Administratiunea n'a pastratu nici unu locu pentru imagasinarea si pastrarea ladiloru góle.

Art. 11. Este cu desevîrsire intielesu cà ori-ce cheltueli pentru incarcare, transportu, mutare, descarcare, instalare si reincarcare remàne in sarcina expunatoriloru.

Art. 12. Productele, atàtu cele franceze càtu si cele streine, voru fi admise in incinta expositiunii dela 1 Ianuarie 1889, pàna inclusivu la 31 Maiu urmatoriu. Administratiunea 'si pastrédia dreptulu de a autoriza admiterea chiar inainte de cea dintàiu din aceste date, de ingadueste starea lucrariloru de constructiune, sau daca conditiunile de transportu alu coleteloru de provenintia straina facu neaparata acésta admitere.

Cea dea doua din aceste date va putea asemenea fi amanata prin anume dispositiune.

Art. 14. Produsele de ori-ce natura, (exceptiune animalele, obiectele de arta si valorile), trasurile si ma-

terialulu miscatoru (roulant) ce ar' putea circula pe caile drumului de feru frantiodiescu, si destinate espositiunei universale din 1889 dela Parisu, voru fi transportate de companii cu pretiu jumetate de alu tarifeloru generale si speciale alte decàtu alu expositiuniloru si concursuriloru ordinare.

Pretiulu redusu, in ori-ce casu, nu se va putea scobori mai josu de patru centime de tona pe kilometru; este inse bine intielesu, cà acestu pretiu de patru centime nu se va putea aplica din oficiu si ca perceperea se va face dupa tarifele odinare (generale si speciale), de càte ori taxele acestoru tarife voru fi mai folositóre pentru expeditoru.

Conditiunile acestoru tarife generale si speciale se voru aplicá transporturiloru destinate expositiunii universale.

Transporturile vor fi supuse la cheltueli accesorii a càroru percepere este autorisata de administratiune, cá si la dreptulu si pretiulu de timbru datoritu tesaurului.

Caletori nu voru fi primiti in trasurile transportate in conditiunile acestui tarifu. Transportulu obiecteloru de arta, de valóre si alu gramediloru nedespartite càntarindu mai multu de 10,000 kilograme cá si alu obiecteloru ale càroru dimensiuni trecu peste ale materialului, se voru face pe pretiulu si in conditiunile tarifeloru ordinare ce sunt in fiintia pe fia-care retia.

Transportulu in Parisu alu obiecteloru destinate expositiunei Universale, va putea fi facutu sau de expunatori (sau de agentii loru) sau de companiile drumuriloru de feru.

In ce privesce coletele de provenintia straina, dispositiuni speciale voru fi luate in acordu cu directorulu generalu alu exploatarii, cu companiile si cu comisarii delegati straini.

In ce privesce transporturile maritime, compania generala transatlantica acorda o reducere de 50% din tarifulu comercialu alu transporturiloru sale, opereloru franzedie si straine destinate expositiuni Universale. In afara de acésta, produsele expediate de Associatiunile cooperative francese se voru bucura de unu rabatu suplementariu de 10%.

Compania mesageriiloru maritime, acorda, din taxa comercialà a transporturiloru sale, in ce priveste trimiterea din porturile straine deservite de navele acestei companii, atàtu pentru dusu càtu si pentru intorsu, o reducere de 30% *).

*) Pentru Romani'a compani'a Fraisinet va face o reducere de 50%.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 335/1888.

Procesu verbale

alu comitetului Associatiunei transilvane pentru literatur'a romàna si cultur'a poporului romànu, luatu in siedinti'a delà 27 Octombre 1888.

Presiedinte: G. Baritiu. Membrii presenti: Dr. Il. Puscariu, I. Hani'a, E. Macellariu, I. V. Russu, I. Popescu, I. St. Siulutiu.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 149. Directiunea despartiementului X. (Clusiu) presenta cu datulu 1 Augustu a. c. Nr. 2 protocolulu adunarei generale a despartiementului, ținuta la 29 Iulie a. c. in Clusiu, dimpreuna cu aclusele, cu aceea, cà sum'a de 100 fl. v. a. intrata din taxele de pe la membrii ordinari din despartiementu s'a predatu, cu ocasiunea adunarii generale a Associatiunei, in Abrudu, comisiunei pentru inscrieri si incassari, si e cuprinsa deci in sum'a de 1333 fl. v. a. incassariloru dela acum numit'a adunare generala. (Vedi procesulu verbalu alu adunarii generale a Associatiunei din Abrudu, sied. II. Nr. 18).

Din protocolulu substernutu se vede:

1. cà s'a incassatu cá taxe de membrii sum'a de 100 fl. ér' pentru fondulu de premiare s'a daruitu sum'a de 3 fl. v. a.

2. cà s'au votatu 4 premii, si anume: *a)* 2 premii de càte 10 fl. v. a. pentru acele doue femei romane din despartiementu, mame de familii, care voru dovedí, cà in anulu din urma si pàna la terminulu concursului tóte pànzaturile trebuincióse la casa, precum si tóte imbracamintele caseniloru loru au fostu facute de densele. *b)* 1. premiu de 12 fl. v. a. pentru acelu docente dela scólele romàne confesionale din despartiementu, carele va adeverí, cà are celu mai frumosu coru bisericescu, statatoriu nu numai din baieti de scóla, ci si din tineretulu adultu din comun'a sa. Tóte premiile se voru decerne in proxim'a adunare generala a despartiementului.

3. cà anunciulu numiteloru premií sè se comunice si dea-dreptulu agentureloru din despartiementu, cá agentii se indemne poporulu la lucrurile folositóre, aținte prin atinsele premií.

4. cà d-lu Nestoru Simonu s'a insinuatu cu o disertatiune intitulata: „Càteva din necesitatile nóstre“, care disertatiune, fiindu timpulu inaintatu, nu s'a potutu cetí, remanendu a se publica in „Transilvani'a“, organulu Associatiunei.

Referitoriu la disiertatiunea amintita, directiunea despartiementului in hàrti'a sa observa, cà avendu aceea lipsa de óresi-care indreptari, n'a pututu fi aclusa la protocolu si se va substerne in modu supletoriu. (Ex. Nr. 245/1888).

— Se adeveresce primirea sumei de 100 fl. v. a. ér' membriloru noi li se extradà diplom'a obicĭnuita. Cuprinsulu concluseloru luate in adunarea generala a despartiementului servesce spre sciintia, cu aceea, cà disertatiunea, care altfelu nici pàna adi n'a intratu la comitetu, se va putea publica in fói'a Associatiunei, daca se va aflá cà e corespundietóre.

Nr. 150. Cererea stipendiatului Associatiunei, Ioanu Ratiu, studentu de cl. VI la liceulu r.-cath. din Clusiu, spre a i se elibera ratele restante din stipendiu si a-i se lasá acestu stipendiu in folosire si pe viitoriu dupa ce si-a emendatu calcululu din studiulu din care a cadiutu cu finea anului scolariu trecutu, si altfelu are testimoniu bunu (Ex. Numerulu 256/1888).

— Se incuviintiédia, cu aceea inse, cà pentru casulu, daca tinerulu Ioanu Ratiu si in anulu scolariu curentu necesitatu va fi a face examenu de repetiune din vre-unu studiu óre-care, 'i se va sistá nesmintitu stipendiulu.

Nr. 151. Hârti'a On. Inspectoratu reg. de scóle alu comitatului Sibiiului dto 2 Septembre a. c. Nr. 657 prin care se iau la cunoscintia alegerile efeptuite de comitetu in scopulu compunerii corpului didacticu dela scól'a civila de fete a Associatiunei, precum si respunsulu presidialu, datu in numele comitetului la susnumit'a hârtie (Ex. Nr. 260/1888).

— Servescu spre sciintia.

Nr. 152. Directiunea despartiementului I. (Brasiovu) presenta cu datulu 23 Augustu a. c. Nr. 331 protocolulu luatu in siedinti'a subcomitetului dela 22 Augustu a. c.

u substernutu se vede:

.bilitu programulu pentru adunarea generala .ui; cà s'a hotarîtu a se face adunarei gene- .rmatórele propuneri:

a) ca acestu comitetu se fia rogatu a incredintia subcomitetului incassarea taxeloru de pe la membrii din despartiementu;

b) cá adunarea se creeze 2 premií de càte 10 fl. v. a. care sè se confere acelora, cari voru presentá cele mai bune dissertatiuni poporale, menite a se cetí in adunarea generala proxima. (Ex. Nr. 262/1888).

— Spre sciintia.

Nr. 153. Petru Szabo din Muresiu-Osiorheiu, se róga a i se da unu imprumutu de 200 fl. v. a. eventualu unu ajutoriu, intru acoperirea speseloru la tiparirea indreptariului de folosire alu unui medicamentu, aflatu de densulu si fórte probatu pentru vindecarea mai multoru bóle (Ex. Nr. 269/1888).

— Nedispunendu Associatiunea de sume pentru asemenea scopuri, cererea nu se póte incuviintia.

Nr. 154. Rogarea eforiei scolare din Orlatu, pentru a se dona pe sém'a bibliotecei scolare unele exemplarie din „Transilvani'a" din anii dela 1880 incóce. (Ex. Nr. 279/1888).

— Se incuviintiédia si se donéza pe sém'a numitei biblioteci càte unu exemplariu din numerii disponibili din „Transilvani'a" de pe anii 1880—1886.

Nr. 155. D-lu Dr. L. S. Méhes medicu cercualu si membru alu Associatiunei, din Mehadi'a, voindu a achita imprumutulu de 200 fl. primitu dela Associatiune la 23 Febr. 1883 pentru terminarea studiiloru universitare, precum si interesele conveniende dupa acelu imprumutu, trimite sum'a de 250 fl. v. a. cu rugarea a i se inmanuá obligatiunea despre numitulu imprumutu, multiamindu totodata pentru ajutoriulu de care a fostu inpartasitu. (Ex. Nr. 288/1888).

— Primirea sumei de 250 fl. se adeveresce, avendu a se restituí d-lui Dr. L. St. Méhes obligatiunea ceruta.

Nr. 156. Directiunea institutului de creditu si economii „Albin'a" prin hârtia dto 3 Octombre a. c. Nr. 12208 arata, cà la punctulu 109 din protocolulu comitetului dto 21 Aug. a. c. publicatu in fói'a „Transilvani'a" dela 1—15 Octomvrie a. c. unde se dice: „Directiunea institutului de creditu si economii „Albin'a" transmite extrasulu de conto-curentu alu Associatiunei, incheiatu cu ultim'a Ianuarie a. c. cu unu sald de 13164 fl. 58 cr. in favorulu acelui institutu etc." s'a stracuratu o gresiala insemnata, de óre-ce extractulu amintitu s'a incheiatu cu finea lunei Iunie a. c. si nu Ianuarie a. c. si cere rectificarea numitului pasagiu in acestu sensu. (Ex. Nr. 315/1888).

— Constatàndu-se, cà gresial'a aratata in protocolulu originalu nu se afla, si prin urmare cà e a se considera cà gresiala de tipariu, prin acésta se rectifica.

Nr. 157. Societatea „Transilvani'a" din Bucuresci trimite sum'a de 200 fl. v. a. ce se cuvine pentru elevii de meserii, susținuti de dens'a pe timpulu dela 1 Octomvre a. c. pàna la 1 Aprilie 1889 inclusive, cerendu a i se inaintá unu tablou despre elevii asiediati la meserii in decursulu anului curentu. (Ex. Nr. 317/1888).

— Se adeveresce primirea sumei de 200 fl. v. a. Tabloulu cerutu se va inainta dupace va fi urmatu conferirea celoru 4 ajutóre vacante, pe bas'a concursului escrisu cu datulu 21 Augustu a. c. Nr. 250.

Nr. 158. Architectulu G. Maetz presenta o socotéla pentru sum'a de 209 fl. 11 cr. v. a. pentru diverse lucrari, ce le-a sevîrsitu in timpulu feriiloru de vara din anulu curentu la edificiulu scólei civile de fete a Associatiunei. (Ex. Numerulu 319/1888).

— Se transpune spre examinare unei comissiuni in persónele d-loru Br. D. Ursu si Partenie Cosm'a, care va avea se collaudeze lucrarile sevîrsite, eara despre resultatu se faca raportu acestui comitetu.

Nr. 159. D-lu Valerie Bolog'a directoru de banca in Brasiovu, prin adresa dto 10 Octombre a. c. multiamesce cu provocare la hârti'a acestui comitetu dto 18 Septembre a. c. Nr. 282 comitetului si prin acesta Associatiunei pentru màngaitorulu votu, prin care adunarea generala din estu anu a conclusu a eternisa in modu visibilu memoriile conducatoriloru Associatiunei, intre cari se numera si neuitatulu seu parinte si fostulu vice-presiedinte, d-lu consiliariu Iacobu Bolog'a, si se ofera a pune, daca 'i se va cere, la dispositiunea acestui comitetu tóte documentele, datele, hârtiile etc. ce le posede dupa neuitatulu seu parinte, spre a fi folosite la redactarea biografiei proiectate. (Ex. Nr. 320/1888).

— Ofertulu d-lui Valeriu Bolog'a servesce spre placuta sciintia, avendu a fi rogatu, se substérna acestui comitetu datele de care dispune.

Nr. 160. D-lu Avramu P. Pacurariu protopresbiteru in Ilia substerne, la insarcinarea primita din partea d-lui G. Danila primariu opidanu in Hunedióra, in copia testamentulu dupa reposatulu Simeonu Popoviciu din Hunedióra, carele a testatu Associatiunei sum'a de 500 fl. v. a. notificàndu totodata, cà intrég'a afacere este bine terminata si cà indata dupa extradarea documentului de transpunere din partea judecatoriei reg. cercuale din Hunedióra se va trimite si sum'a testata (Ex. Nr. 331/1888).

— Spre sciintia.

Nr. 161. D-lu Nistoru Manciu preotu in Ocolisiulumare, cere pe sém'a studentului de clasa IV. la gimnasiulu romanu din Blaju, Eliseu Mezei, ajutoriulu ce comitetulu i-'l-a pusu in vedere prin conclusulu dto 6 Decembre 1887 Nr. 513. (Ex. Nr. 266/1888).

— Sè se considere acésta cerere cu ocasiunea, càndu se voru vota stipendiile, pentru a càroru conferire s'a escrisu concursu cu datulu 21 Augustu a. c. Nr. 250.

Nr. 162. Secretariulu II. raportéza asupra petitiuniloru ce, in urm'a concursului de sub Nr. 250/1888 dto 21 Augustu a. c. au intratu la comitetulu Associatiunei pentru stipendii si ajutóre. Anumitu: la stipendiulu dela pos. A. 1. in sum'a de 60 fl. pe anu din fundatiunea „Marinovici" pentru studenti de gimnasiu, precumu si la stipendiulu dela aceeasi posit. pt. 2. in sum'a de 60 fl. pe anu, din fundatiunea „Galliana" menitu de asemenea pentru studenti de gimnasiu cu aceea, cá la obținerea lui, ceteris paribus, se aiba preferintia acela carele va dovedí, cà se trage din famili'a fundatoriului, si anume din famili'a „Popu si Antonu", la ambele acestea stipendii s'au presentatu 20 petitiuni, inclusive cererea amintita la punctulu precedentu alu acestui procesu verbalu.

Avendu in vedere, cà in conformitate cu decisulu de sub punctulu precedentu alu acestui procesu verbalu, intre peti-

tiunile intrate are a se numerá si cererea studentului Eliseu Mezei, a fiiului fostului preotu din Orascie, Ioanu Mezei, càruia comitetulu prin decisulu seu dto 6 Decembre 1887 Nr. 531 'i-a pusu in vedere conferirea unui stipendiu din recunoscintia càtra tatalu lui, carele a lasatu Associatiunei sum'a de 2000 fl. v. a.; considerându mai departe, cà intre concurentii la cele doue stipendii aratate mai susu se afla si Andreiu Borgovanu, carele dovedesce a se trage din famili'a fundatorului fundatiunei „Galliane", si carele, in sensulu literiloru fundationale, are ceteris paribus, preferintia la stipendiulu din numit'a fundatiune; avendu in vedere in fine si atestatele bune ale acestoru doi tineri, precumu si starea loru familiara:

— Stipendiulu de 60 fl. v. a. pe anu din fundatiunea „Marinovici" se votéza tinerului Eliseu Mezei din Orascie, studentu de clas'a IV la gimnasiulu din Blaju, cu indatorirea de a'si presenta fàra amenare testimoniulu de frecuentare, altfelu stipendiulu votatu nu 'i se va eliberá; ér' stipendiulu de 60 fl. pe anu din fundatiunea „Galliana" se votédia tinerului Andreiu Borgovanu studentu de clasa I. la gimnasiulu arménu din Gherl'a.

Nr. 163. Secretariulu II continuà raportulu in caus'a distribuirii ajutóreloru, anumitu: la ajutórele de 25 fl. cuprinse in concursulu amintitu la punctulu precedentu, sub lit. B. 4. menite pentru invetiacei de meserii, au intratu 17 cereri.

Intre concurenti se afla 1 rotariu, 4 mesari, 1 tipografu, 3 fauri, 2 cismari, 1 lacatariu, 1 cojocariu, 1 butnariu, 1 negustoriu, 1 papucariu, 1 croitoriu.

Avendu in vedere feliulu meseriei, cualificatiunea si sporiulu in meseri'a inceputa.

— Cele 4 ajutóre se votéza invetiaceiloru:

1. George Stupina alias Mog'a din Gusteritia, masariu in Sibiiu, fiindu orfanu de ambii parinti;

2. Iosifu Sabo din Càmpeni, lacatariu in Brasiovu fiindu orfanu de tata cu 5 fratini minoreni si avendu a solví maestrului 30 fl. la anu.

3. Simeonu Herlea din Vinerea, mesariu in Orestie, fiindu tatalu seu, carele s'a primejduitu prin focu, membru pe viatia alu Associatiunei, si

4. Vasilie Lazaru din Suciulu de susu, fauru in Deju, fiindu orfanu de tata si seracu, incàtu n'are haine cu ce sè se inbrace.

Membrulu I. V. Russu se abtine dela votare, din causa cà nu s'a consideratu cererea lui Ilie Cordosiu din Feiurdu, invetiacelu de cojocarie in Cluju, ai càrui parinti suntu seraci si impovorati cu o familia numerósa statatóre din 10 prunci.

Nr. 164. La ajutoriulu de 20 fl. v. a. pe anu (pos. B. 3 din concursulu amintitu in punctele precedente) din fundatiunea „Tofaléna" menitu pentru tineri descendenti din vre-o familia de ale fóstei comune „Tofaleu", cari ar' voí se invetie vre-o meserie óre-care, n'a intratu nici o petitiune.

— Ne potendu-se conferí ajutoriulu amintitu, sum'a de 20 fl. v. a. se adauge la fondu.

Nr. 165. Au intratu la comitetu taxe de membri si de diplome dela: Petru Nicolae in Gurghiu pro 1888 2 fl. 50 cr.; Baiulescu Bartolomeiu, in Brasiovu pro 1887/8 10 fl.; Gherma Ioanu, in Bradu pro 1888 rat'a II. 2 fl. 50 cr.; Cretiu Ioanu, in Sibiiu pro 1888 5 fl.; Dimitrie George, in Sibiiu pro 1887/8 10 fl.; Cernea Vasilie, in Cincu-mare pro 1888 5 fl.; Filipu George in Tasnadu, Candrea Gerasimu, in Sibiiu, Dr. Pred'a Vas. in Càmpeni, Cotiselu Const. in Certege càte 5 fl.; pro 1888. Pasc'a Simeonu, in Salcio'a sup. 10 fl. pe 2 ani; Danciu Ioanu, in Ofenbai'a; Candrea Michailu, in Négr'a; Gerasimu Teofilu C. in Càmpeni; Decénu George, in Càmpeni; Porutiu Iuliu, in Càmpeni, càte 5 fl.; 1888. Hatiaganu Iosifu, in Salcio'a infer. Partila Ioanu, in Posiag'a sup. Cimoc'a George, in Salcio'a de josu; Löwy Herman, in Ofenbaia; Candrea Nicolae, in Vidra infer. càte 5 fl.; pro 1888 si càte 1 fl.; pentru diploma, Danciu Alexandru, in Bucium-Cerbu 1 fl.; pentru diploma. Giurchescu Lanes, in Abrudu; Dr. Calefariu Nicolau, in Seliste; Medanu Andreiu, in Somcuta-mare; Mog'a Vasile, in Ludosiu; Turcu Vasile, in Iclandelu càte 5 fl.; pro 1888. Voda Alexandru, in Vaidei; Mog'a Teodoru, in Zalau; Ciaclanu Georgiu, in Lechint'a de Càmpia; Florianu George, in Sàngerulu de Càmpie; Rosc'a Petru, in Agîrbiciu càte 5 fl.; pro 1888. si càte 1 fl.; pentru diploma. Orbénu Romulu, in Iclandel pro 1889 5 fl.; Hentiu Nicolau, in Seliste; Puscariu I. cav, in Budapest'a càte 5 fl.; pro 1888. Siandoru George, in Cuiesdi; Uilacanu Petru, in Reghinu càte 5 fl.; pro 1888 si càte 1 fl. pentru diploma, Racoti Ioanu, in Ibanesci; Popescu Ioanu, in Toplit'ia, càte 5 fl.; pro 1888. Petru Nicolae, in Gurghiu pro 1888 rata II. 2 fl. 50 cr.; Dr. Causian Alexandru in Reghinu 5 fl.; pro 1888. Siagau Galacteonu, in Idicelu 10 fl.; pro 1887/8 Ternovanu Alexandru, in Hodac; Dr. Todea Absolonu, in Reghinu; Todea Sabin'a, in Reghinu; Lupu Dumitru in Hodac; Lupu Zacharie, in Hodac; Barbu Severu in Reghinu; Càmpénu Ilie, in Varviz; Olténu Dumitru, in Muraresci càte 5 fl.; pro 1888. Popescu Leo, in Deda, Maioru George, in Reghinu cate 2 pro 1888. Gombosiu Iosifu, in Vidr'a de susu 5 fl.; pro 1888. si 1 fl.; pentru diploma, Fràncu Amosu, in Sibiiu; Antonelli Ioanu, Ghermanu Ioanu, Dr. Gram'a Alexandru, Hossu Iosifu, Mateiu Popu Simeonu, Moldovanu Ioanu, Nistoru Silvestru, Ciato Ludovicu, Olténu Vasilie, Dr. Ratiu Ioanu, Pancea George, Solomonu Petru, Barbatu George, Turcu Dumitru, Turcu Vasilie, Papiu Aronu, Bot'a P. Aurelu, toti in Blaju càte 5 fl. pro 1888. Nicola Petru, in Vidr'a inf.; Dr. Barcianu D. P. in Sibiiu, Lucuti'a Pantilimonu, in Sibiiu; Marincasiu Vasile, in Pria; Cristea Adamu, in Orestie; Dim'a Nicolae, in Hunedóra; Dr. Siulutiu Aurelu, in Sibiiu càte 5 fl; pro 1888. Suciu Vasilie, in Capusiulu de càmpia 50 fl.; rat'a I. din taxa de membru fundatoru, Popu Gridénu si Stoic'a Ant. in Muresiu-Osiorheiu càte 5 fl.; pro 1888. Vlassa Ilie, in Blaju 5 fl.; pro 1888, Corvinu Simionu in Orestie 5 fl.; pro 1888. Bolog'a Valeriu, in Brasiovu 100 fl.; taxa de membru pe viatia, Titu Petru, in Panciov'a; Bersanu Andreiu, in Brasiovu càte 5 fl.; pro 1888. Bèrsanu Tom'a, in Dirste 100 fl. taxa de membru pe viatia si Cotisielu Nicodinu in Certege 100 fl.; taxà de membru pe viatia.

— Spre sciintia.

Sibiiu, d. u. s.

Georgie Baritiu m. p., presiedinte. Dr. **I. Crisianu** m. p., secretariu.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde dloru: Elia Macellariu, I. Popescu, Il. Puscariu.

S'a verificatu. Sibiiu 30 Octombre 1888.

Elia Macellariu m. p. **I. Popescu** m. p. Dr. **Il. Puscariu** m. p.

Editur'a Associatiunei transilvane. Redactoru: G. Baritiu. Tipariulu tipografiei archidiecesane.